

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De verordenende bevoegdheid van de gemeentelijke organen in zake politie(*)

I. Inleiding.

A. Belang.

Het is onloochenbaar, dat het onderwerp, gekozen door de inrichtende verenigingen voor deze studiedag, een groot belang vertoont, en wel om een dubbele reden.

Eerst en vooral behoort de politiezorg tot een van de meest uitgebreide taken der gemeenten. Bovendien loont het de moeite de evolutie in de politiebevoegdheid van de gemeentelijke organen na te gaan. Als voorbeeld moge ik melden hoe zeer het opvalt dat het werk over de gemeentepolitie, opgesteld door de zo verdienstelijke Robert Wilkin, en waarvan de 2de editie in 1951 verscheen, thans op verschillende punten onbruikbaar is (1). Ik meen mij niet te vergissen wanneer ik de snelle evolutie, die zich in de laatste jaren heeft voltrokken, toeschrijf aan de rechtspraak van de Raad van State, die de politietak scherp heeft getoetst aan de grondwet en de andere wetten. Ik hoop dit feit in de loop van de uiteenzetting te kunnen aantonen.

B. Hoe werd deze uiteenzetting opgevat ?

Het onderwerp dat ons thans bezighoudt, vergt noodzakelijkerwijze een theoretische uiteenzetting die ik echter zoveel mogelijk wil adstrueren met praktische voorbeelden en mogelijke problemen : de thans reeds rijke rechtspraak van de Raad van State bekleedt hierbij vanzelfsprekend de eerste plaats, gevolgd door de Koninklijke Besluiten en de Voogdijbesluiten, zonder de vraagstukken te vergeten die behandeld worden in de parlementaire vragen en antwoorden.

II. De verschillende begrippen « Politie ».

A. Bepaling van de begrippen Politie en Administratieve Politie.

Vooraleer over te gaan tot de bespreking van de

reglementerende bevoegdheid in zake gemeentepolitie, kan een poging tot begripsomschrijving nuttig zijn.

In alle bepalingen van de term « politiereglement », hoe verscheiden ze ook mogen zijn, vindt men steeds één constante : de handhaving van de openbare orde (2).

Het is dit begrip van de openbare orde dat wijzigingen kan ondergaan naar gelang het tijdstip en de omstandigheden. Nochtans zal het in België steeds de elementen openbare veiligheid, rust en gezondheid omvatten (3).

Dikwijls zal deze openbare orde moeten gehandhaafd worden door dwangmiddelen. Deze dwangmiddelen zullen rechtstreeks zijn in het geval van de uiteendrijving van een samenscholing, het wegnemen van materialen die het verkeer op de openbare weg hinderen, of de afbraak van een huis dat dreigt in te storten; de dwang is onrechtstreeks wanneer straffen worden voorzien tegen hen die een wet of een reglement overtreden.

In zake politie wordt een essentieel onderscheid gemaakt tussen bestuurlijke politie en gerechtelijke politie. De bestuurlijke politie tracht wanorde te vermijden door het nemen van preventieve maatregelen, of treedt zo vlug mogelijk op wanneer de openbare orde gestoord wordt. De gerechtelijke politie werkt repressief omdat zij de misdrijven opspoort, de bewijzen verzamelt en de daders aan de strafrechtsmachten overlevert.

Een verdere deductie brengt er ons toe in de bestuurlijke politie een onderscheid te maken tussen de algemene bestuurlijke politie en de bijzondere bestuurlijke politie.

De machten in zake algemene bestuurlijke politie rusten op teksten, die aan bepaalde bestuursoverheden een algemene bevoegdheid toewijzen, daar waar de bevoegdheden inzake bijzondere bestuurlijke politie georganiseerd worden door afzonderlijke wettelijke of reglementaire beschikkingen. Voor de politiebevoegdheid der gemeenten is dit onderscheid van essentieel belang, zodat in de loop van ons betoog de bespreking van beide begrippen een belangrijke plaats zal innemen.

(*) Tekst van de uiteenzetting gehouden op de Belgisch-Nederlandse Studiedag der Hogere Instituten van Bestuurswetenschappen van 's Gravenhage, Antwerpen en Elsen, te Mechelen op 21 september 1962.

B. Is de politiemacht een bevoegdheid van gemeentelijk belang of van staatsbelang?

1. Voorafgaande vraag: wat is het gemeentelijk belang?

Noch de grondwet, noch een andere wet hebben gewag gemaakt van de gemeentelijke autonomie. Evenmin kent ons grondwettelijk stelsel een objectief criterium of een beperkte opsomming van wat dient beschouwd te worden als zijnde van gemeentelijk belang. Enkel wordt vooropgesteld dat al wat van gemeentelijk belang is, aan de gemeenteraden wordt opgedragen (art. 108, 2° grondwet) en dat de uitsluitend gemeentelijke belangen door de gemeenteraden worden geregeld (art. 31 grondwet).

Eenmaal heeft het Hof van Cassatie zich over het begrip gemeentelijk belang uitgesproken (4): «Doit être considéré comme étant d'intérêt communal, l'acte ou le service public qui intéresse la collectivité des habitants d'une commune.»

Deze overwegingen geven zeer duidelijk aan dat de wetgever positief het bevoegdheidsgebied der gemeente kan bepalen, of het integendeel beperken, door zich een bepaalde stof voor te behouden of door ze toe te kennen aan de Koning, de provinciale autoriteiten of aan andere gedecentraliseerde openbare diensten (5).

2. Betwistingen over de aard van de politiemacht.

Bij het toetsen van het begrip gemeentelijk belang aan het begrip politiemacht, dient onmiddellijk bevestigd dat deze macht niet uitsluitend tot het gemeentelijk belang behoort. Inderdaad, de Koning heeft eveneens politiemachten. Dit werd door vroegere auteurs wel eens betwist, doch zij verloren uit het oog dat art. 2 van afd. 3 van het decreet van 22 december 1789 de besturen belastte met het handhaven van de gezondheid, de veiligheid en de openbare rust, onder het gezag en het toezicht van het hoofd van de uitvoerende macht.

3. Interpretatieve wet van 5 juni 1934.

a) Belang.

Lang heeft er betwisting bestaan nopens de vraag of de Koning over een algemene politiemacht beschikt. Sommige auteurs meenden dat de koning slechts reglementerend mocht optreden in het gebied dat door de wetgever werd aangeduid; anderen verdedigden, weliswaar op verschillende basissen, de theorie van de algemene politiemacht van de koning. Alle betwistingen werden echter beslecht door de interpretatieve wet van 5 juni 1934 die de tussenkomst in de politieaangelegenheden van de centrale bestuurlijke overheid heeft gesteld boven deze van de provinciale raden en de gemeenteraden.

b) Het gevolg van deze wet is dat zonder enige betwisting kan overgegaan worden tot de aanduiding van de overheden van bestuurlijke politie die, minstens reglementerend, kunnen optreden.

Het zijn:

1. De Koning,
2. De provincieraad,
3. De provinciegouverneur,
4. De arrondissementscommissaris,
5. De gemeenteraad,
6. De burgemeester.

Laat ons thans, na deze beschouwingen van meer algemene aard, de gestelde problemen op zuiver gemeentelijk vlak onderzoeken.

III. Organen van de gemeentelijke administratieve politie.

A. De Gemeenteraad.

Hoger kondigde ik reeds aan dat de begrippen algemene en bijzondere administratieve politie meer dan eens zouden te berde komen. Dit is thans het geval bij de bespreking van de bevoegdheden van de gemeenteraad.

1. Algemene administratieve politie.

Op gemeentelijk vlak heeft de grondwet in art. 78 de algemene opdracht in zake politie aan de gemeenteraad opgedragen: «De Raad maakt de gemeentereglementen van huishoudelijk bestuur en de verordeningen van gemeentelijke politie.» Onmiddellijk wordt in lid 2 hieraan toegevoegd: «Die reglementen en verordeningen mogen niet in strijd zijn met de wetten of met de reglementen van algemeen of provinciaal bestuur.» Art. 78 van de gemeentewet maakt een duidelijk onderscheid tussen de reglementen van huishoudelijk bestuur en de verordeningen van gemeentepolitie. Terecht, want zo de gemeentereglementen van huishoudelijk bestuur voornamelijk gemeentelijke belangen tot voorwerp hebben die door de gemeenten dienen geregeld te worden (art. 31 Grondwet, art. 75, Gemeentewet), raken de verordeningen van politie het algemeen belang, zelfs indien zij aan het gezag van de gemeenteorganen worden toevertrouwd. Dit beginsel betekent dat in zake politie de reglementerende bevoegdheid van de gemeenteraad niet onbepaald is en slechts bestaat voor die objecten die uitdrukkelijk door de wet aan het gemeentelijk gezag werden toegekend (6). De algemene bevoegdheid in zake administratieve politie, die moet waken over de openbare rust, veiligheid en gezondheid, steunt op de oude wet van 16-24 augustus 1790. Art. 3 titel XI van deze wet geeft in de paragrafen 1 t/m 6 de volledige opsomming van de voorwerpen die aan het toezicht en aan het gezag van de municipale korpsen worden toevertrouwd. Ik zal dit lang artikel niet voorlezen en het enkel bij de nota's plaatsen (7).

Naast de wet van 16-24 augustus 1790, die het dekreet van 14 december 1789 volledig heeft aangevuld, dienen de artt. 78, 90 in fine en 94 van de gemeentewet samen met het decreet van 23 prairial jaar XI, artt. 16 en 17, in verband met de politie van de kerkhoven, de begrafenissen en het dodentransport, vermeld te worden.

Zeer belangrijk is de vraag of de opsomming vervat in de wet van 16-24 augustus 1790 limitatief is of niet. Deze vraag heeft opnieuw een actueel karakter gekregen nu een eminent rechtsgeleerde, Advocaat-Generaal Ganshof van der Meersch in een advies, uitgebracht bij het arrest van het Hof van Cassatie d.d. 24 november 1961 en gepubliceerd in het Rechtskundig Weekblad, zonder verantwoording vooropstelde dat deze opsomming geen limitatief karakter had (8). Blijkbaar heeft deze zeer verdienstelijke magistraat zich laten misleiden door de opvatting van de niet minder gezaghebbende Maurice Vauthier die in zijn «Précis du Droit Administratif de la Belgique», het probleem niet had onderzocht en eenvoudigweg verkondigde: «Il va sans dire que l'énumération qui figure dans la loi des 16-24 août 1790 n'a pas un caractère limitatif» (9).

De overige auteurs, onder wie Giron, Serezia, Capart, Wilkin, Buré, J. Dembour, A. Buttgenbach en A. Mast, houden voor dat de objecten van de ge-

meentelijke administratieve politie limitatief door de tekst van de wet werden opgesomd (10).

In treffende bewoordingen heeft Prof. Buttgenbach gezegd om welke redenen: « En matière de la police, on admet que la compétence réglementaire du conseil communal n'est pas indéfinie et n'existe que pour les objets qui ont été expressément confiés par la loi au pouvoir communal. Cette thèse est logique car la police est, par nature et par définition, matière d'intérêt général; c'est donc au législateur qu'il appartient de déterminer le domaine de la police communale et cette détermination sera nécessairement limitative » (11). De opinie van deze auteur wordt gedeeld door de hiërarchische overheid. Aldus heeft de Koning een gemeentereglement vernietigd — omdat het geen betrekking had op een van de voorwerpen, opgesomd in de bepalingen van de wet van 16-24 augustus 1790 — dat aan de duivenhouders verbod oplegde de duiven vrij het hok te doen verlaten vóór 14 uur tijdens de dagen dat duivenwedstrijden werden ingericht (12).

De thesis van de beperkte bevoegdheid wordt eveneens door de hoven en rechtbanken gepreconiseerd. Reeds in 1863 heeft het Hof van Cassatie een gemeentelijk reglement, dat iedere persoon, die een voorwerp vond, verplichtte daarvan aangifte te doen op het politiebureau, onwettig verklaard, omdat dergelijke zorg niet voorzien werd in art. 3, titel XI van de wet van 16-24 augustus 1790 (13). In 1956 besliste de politierechtbank van Brussel dat een gemeentereglement op de gebouwen, dat de oprijsing van afsluitingen tussen twee private eigendommen, die niet aan de openbare weg palen, onderwierp aan de toelating van het College van Burgemeester en Schepenen, onwettig was, omdat dergelijke reglementering niet door enige wet werd toegelaten (14). Na nauwkeurige lektuur van de wettekst, durf ik beamen dat de 6 paragrafen van art. 3 een limitatief karakter hebben: « Les objets de la police confiés à la vigilance et à l'autorité des corps municipaux, sont: 1° ... ». De concrete gevallen die de tussenkomst van de gemeentelijke organen wettigen, zijn echter in de paragrafen 1, 2, 3 en 5 enkel ten titel van voorbeeld opgesomd. Vandaar de woorden « tels que », « tout ce qui ».

Ofschoon dit onderscheid mij van wezenlijk belang toeschijnt, werd het, voor zover mij bekend, tot op heden niet aangestipt.

Dit beginsel van het limitatief karakter der algemene administratieve politie, vormt een werkelijke hoeksteen bij de begrenzing van de reglementerende bevoegdheid der gemeenteoverheden, dit in tegenstelling tot Nederland waar de algemene werkingssfeer van de politie onbegrensd blijkt te zijn. Eens echter dat door de wet de politiebevoegdheid der gemeentebesturen wordt erkend, dient dadelijk opgemerkt dat aan deze besturen een grote onafhankelijkheid ten opzichte van het hoger gezag wordt toegekend. Inderdaad, in beginsel worden de reglementen van de gemeenteraad aan geen enkele goedkeuring onderworpen, behoudens uitdrukkelijke afwijkingen. Echter mag niet uit het oog worden verloren dat de gemeentelijke verordeningen dienen overgemaakt te worden aan de bestendige deputatie zodat, in geval van onwettigheid, schorsing en vernietiging door de tutelaire overheid steeds mogelijk is (Art. 86 en 87 Gemeentewet).

Het zopas vermelde beginsel doet een belangrijke en zeer delicate vraag rijzen. In het domein dat hem door de wet is toegekend, is de gemeenteraad almachtig. Betekent zulks dat de gemeentelijke reglementen bindend zijn voor allen, zelfs voor de staat? Volgens

Capart (15) is het antwoord onomstotelijk ja. Hij werd echter voorafgegaan door een tamelijk oude, doch gevestigde rechtspraak van het Hof van Cassatie, die vooropstelde dat de Staat, bij de oprichting van zijn gebouwen, de gemeentelijke politiereglementen dient na te leven (16).

Het is de wet die de bevoegdheid over de bevoegdheden heeft. Wordt door de wet aan de gemeenteraden opgedragen bouwverordeningen uit te vaardigen, dan moet de Staat zich aan de wet onderwerpen. Wil de wet afwijkingen toestaan, dan kan zij dit doen. En dat is trouwens gebeurd met de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw, waarbij art. 48 voorziet dat, zo een aanvraag tot bouwen, afbreken of herbouwen wordt ingediend door een administratieve of militaire overheid, de vergunning verleend wordt door de minister of zijn gemachtigde, en niet door het College van Burgemeester en Schepenen.

2. Onttrekking van bepaalde gebieden door verordeningen van bijzondere politie.

Een tweede vraag is deze: behelst de algemene administratieve politie, zoals zij door de wet van 16-24 augustus 1790 aan de gemeenten werd opgedragen, een uitsluitend gemeentelijke bevoegdheid? Hierop dient onomwonden ontkennend geantwoord te worden, daar de wetten in zake bijzondere politie bepaalde gebieden aan de gemeentelijke bevoegdheid kunnen onttrekken. De bijzondere politie strekt ertoe wel bepaalde behoeften van de maatschappij te voldoen, onder aanwending van preventieve en repressieve maatregelen (17). De bijzondere politie heeft een meer beperkt toepassingsgebied dan de algemene politie, waartegenover staat dat de bijzondere politie over een ruimere bevoegdheid beschikt, om de activiteit van de burgers te regelen of zelfs te verbieden. Wanneer men deze bijzondere wetgeving nagaat, valt onmiddellijk op dat aan de algemene administratieve politie van de gemeenten, ten gevolge van de steeds groeiende staatsinterventie, ook op dit gebied, flink geknaagd wordt.

Enkele voorbeelden tot staving: de wetgeving op het verkeer, de bouwpolitie, de politie der spoorwegen, de politie der voedingswaren, de gezondheidspolitie, de politie der gevaarlijke, ongezonde en hinderlijke bedrijven, de reglementering van de leurhandel, de reglementering door K.B. van het kamperen.

De bijzondere taak van de gemeentebesturen bestaat er dan ook in, vooraleer een reglementering te treffen, na te gaan of een bepaalde aangelegenheid niet aan de verordenende macht van deze laatste is onttrokken, want de gemeenteraad zal zich moeten onthouden wanneer de wet en de op grond van de wet genomen uitvoeringsbesluiten een op zichzelf staand gedetailleerd en systematisch uitgewerkt geheel vormen, waaruit blijkt dat het centraal bestuur zich de regeling van de betrokken materie heeft voorbehouden.

Zo heeft het algemeen reglement op de arbeidsbescherming een bijzondere politieregeling tot stand gebracht, die zo volledig is, dat op het gebied van de gevaarlijke, ongezonde en hinderlijke bedrijven de algemene gemeentelijke politiebevoegdheid is uitgesloten. Verschillende malen kwam de Raad van State tussen om gemeentereglementen te vernietigen, die het gebied van de bijzondere politie betreden hadden (18).

3. Aanvullingsbevoegdheid.

Het is merkwaardig vast te stellen dat de talrijke

bevoegdheden, die de centrale overheid zich toe-eigende door middel van bijzondere administratieve politie, aanleiding heeft gegeven tot een nieuw begrip, dat men aanvullingsbevoegdheid der gemeenteorganen noemt. De gemeenteraad is bevoegd aanvullende verordeningen uit te vaardigen, betreffende aangelegenheden die door de hogere overheden werden geregeld, op voorwaarde echter dat deze aangelegenheden niet aan een andere overheid werden toevertrouwd. Soms worden de lokale besturen uitdrukkelijk uitgenodigd aanvullende maatregelen te treffen ten einde de verordeningen aan de plaatselijke vereisten aan te passen. De meest markante illustratie van deze beginselen vindt men bij de politie op het wegverkeer. Art. 1 van de wet van 1 augustus 1899 bepaalt uitdrukkelijk: «Aanvullende reglementen kunnen worden voorgeschreven, hetzij door de provincieraden hetzij door de gemeenteraden.» En verder: «Deze gemeentelijke reglementen worden aan de goedkeuring van de bestendige deputatie voorgelegd, behoudens beroep bij de Koning.» Onmiddellijk dienen wij hieraan toe te voegen dat de wet van 12 juli 1956, houdende het statuut van de autosnelwegen, aan de provincieraden en gemeenteraden het verbod oplegt aanvullende verordeningen uit te vaardigen, betreffende de politie van het verkeer op de autosnelwegen.

B. De burgemeester.

Naast de gemeenteraad, speelt de burgemeester een zeer belangrijke rol, vooral op het gebied van de politiemacht.

1. Statuut.

Doch vooraleer zijn politiemacht te bespreken, dienen wij aan te stippen dat de burgemeester een dubbele functie vervult. Eenerzijds is hij een vertegenwoordiger van de regering wanneer hij een uitvoeringsmaatregel neemt op grond van een wet van bijzondere politie of van een algemeen reglement van bestuurlijke politie. Dit is b.v. het geval wanneer hij een uitvoeringsmaatregel neemt op grond van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer.

Hij treedt daarentegen op als orgaan van de gemeente, wanneer hij een uitvoeringsmaatregel treft op basis van art. 90 in fine gemeentewet, gecombineerd met art. 3 tit. XI van de wet van 16-24 augustus 1790. Het onderscheid heeft zijn belang b.v. als men in een verzoekschrift voor de Raad van State de tegenpartij dient aan te wijzen; in het ene geval is het de Belgische Staat, in het andere de gemeente. Al te vaak wordt een verkeerde tegenpartij aangeduid of wordt nutteloos de buitenzakestelling gevraagd.

2. Politie-macht.

De politiebevoegdheid van de burgemeester ligt op drie terreinen.

a) Er is eerst en vooral de uitvoeringsbevoegdheid die principieel alleen aan de burgemeester toebehoort. Volgens art. 90 in fine van de gemeentewet is hij in het bijzonder gelast met de uitvoering van de wetten en de politiereglementen. Zo zal de burgemeester het collecteren op de openbare weg of een volksbijeenkomst, die de openbare orde in gevaar dreigt te brengen, kunnen verbieden. Hij alleen is, op gemeentelijk vlak, bevoegd om de sloping te

bevelen van een gebouw dat dreigt in te storten. De bevoegdheid van het College van Burgemeester en Schepenen geldt slechts in de beperkte gevallen door de wet opgesomd. De onbevoegdheid van het College van Burgemeester en Schepenen, die al te dikwijls over het hoofd wordt gezien, wordt door de Raad van State ambtshalve opgeworpen (19).

Welke zijn de actiemiddelen die de burgemeester ter beschikking staan? Hij kan optreden door middel van toelatingen of weigeringen, onder meer bij de organisatie van een stoet op de openbare weg.

Hij kan ook optreden door het geven van bevelen of door verbodsbepalingen, op basis van art. 90 van de gemeentewet of bepaalde wettelijke opdrachten. Een bijzondere plaats nemen de maatregelen van rechtswege in, die de burgemeester kan nemen, met behulp van de agenten van de openbare macht of andere bedienden, tot verzekering van de materiële uitvoering van de wetten en politiereglementen. Zo heeft de burgemeester het recht om door een depannagewagen een rijtuig te doen verwijderen dat door zijn eigenaar op een verboden plaats werd achtergelaten. Hij kan ondanks het verzet van de eigenaar in een huis binnendringen waar zich een haard van besmettelijke ziekte bevindt om, bij inactiviteit van de bewoners, van rechtswege de nodige maatregelen te treffen.

Deze uitingen van het «*privilège du préalable*», gebaseerd op art. 3 van de wet van 16-24 augustus 1790 kunnen op ernstige wijze de individuele vrijheden van de mens raken. Om die reden worden de rechtstreekse dwangmiddelen waarover de burgemeester beschikt, aan een reeks voorwaarden onderworpen (20).

1. De maatregel van rechtswege mag slechts aanwend worden om de uitvoering van een regelmatig bevel te verzekeren.

2. De maatregel veronderstelt de weerspanningheid aan de voorschriften van het politiebevel.

Dit houdt in dat men de onderhorige een voldoende tijd tot vrijwillige uitvoering laat. Derhalve mag de burgemeester slechts tot de afbraak van een woning, die dreigt in te storten, overgaan, nadat de eigenaar geweigerd heeft of verwaarloosd heeft het bevel tot afbraak op te volgen (21).

3. De maatregel mag slechts genomen worden ingeval van noodzakelijkheid. De afbraak van een woning mag slechts bevolen worden tot vrijwaring van de openbare veiligheid. Is herstelling van het gebouw mogelijk, dan mag geen bevel tot afbraak gegeven worden.

4. De maatregelen van rechtswege mogen slechts genomen worden om het gevaar te vermijden dat uit de niet naleving van het bevel kan voortspruiten. Een opmerking nog in dit verband: zo de burgemeester zijn uitvoeringsbevoegdheid, op basis van art. 90 in fine van de gemeentewet uitoefent, kan hij wel rechtstreekse dwangmiddelen gebruiken, maar hij kan zelf geen straffen voorzien bij het niet naleven van zijn bevelen.

b) In de tweede plaats heeft de burgemeester de bevoegdheid tot opvordering van de gewapende macht. Zo de plaatselijke politie niet meer volstaat voor de handhaving van de orde, kan hij de hulp van de Rijkswacht inroepen. In geval van oproer, kwaadwillige samenscholing of ernstige verstoring van de openbare rust, kan hij de tussenkomst van het leger aanvragen, wat schriftelijk dient te gebeuren.

c) In de derde plaats mogen wij niet uit het oog verliezen dat de burgemeester eveneens over een

reglementerende bevoegdheid beschikt. (Art. 94 van de gemeentewet).

De burgemeester kan reglementen en verordeningen van politie maken ingeval van oproer, van kwaadwillige samenscholingen, van ernstige verstoring van de openbare rust of andere onvoorziene gebeurtenissen, wanneer het geringste uitstel gevaar of schade voor de ingezetenen zou kunnen veroorzaken. Daar de administratieve politie in wezen preventief is, kan de burgemeester tussenkomen van het ogenblik af dat troebelen dreigen of reeds uitbraken. Het appreciatievermogen van de burgemeester is zeer uitgebreid. Tegenover deze ruime bevoegdheid, staan echter een drietal stipt na te leven verplichtingen:

1° De burgemeester moet zijn reglement motiveren;

2° Hij is verplicht dadelijk dit reglement aan de gemeenteraad mede te delen;

3° Hij moet onmiddellijk een afschrift van zijn verordening aan de provinciegouverneur opsturen.

Deze reglementen hebben uiteraard een tijdelijk en voorlopig karakter en zullen verdwijnen samen met de omstandigheden, die deze reglementen inspireerden. Indien de omstandigheden nog bestaan wanneer de gemeenteraad over het reglement van de burgemeester dient te beslissen, kan de raad weigeren dit reglement te bevestigen. Op dat ogenblik verdwijnt het, maar wordt het niet vernietigd. Wordt het reglement door de gemeenteraad aanvaard, dan wordt het gelijkgesteld met een gewoon gemeentelijk reglement.

In het geval van art. 94 van de gemeentewet handelt de burgemeester in hoedanigheid van orgaan en vertegenwoordiger van de gemeente, gedecentraliseerd administratief lichaam. Op dat ogenblik oefent hij in de plaats van de gemeenteraad eigen bevoegdheden uit die hij rechtstreeks door de wil van de wetgever houdt. Dit betekent dat de gemeenteraad zich niet mag inmengen in de uitoefening van deze prerogatieven van de burgemeester, dan binnen de perken aangeduid door de wet. Volledigheidshalve weze opgemerkt dat deze opvatting wel omstreden wordt. Al te dikwijls hebben de gemeenteraden de neiging aan de burgemeester te bevelen hoe en wanneer hij zal dienen op te treden. Verschillende besluiten in die zin werden door de tutelaire overheid en door de Raad van State vernietigd (22).

Een voorbeeld ter illustratie: een reglement van de gemeenteraad bepaalde het sluitingsuur van de instellingen, toegankelijk voor het publiek, en verkondigde tevens dat, in de gevallen voorzien door art. 94 van de gemeentewet, de burgemeester het sluitingsuur zou dienen te vervroegen en alle instellingen, toegankelijk voor het publiek, moest laten ontruimen. Vernietiging, want de gemeenteraad kan zich niet inlaten met de bevoegdheden van de burgemeester, gesteund op art. 94 G.W.

C. College van Burgemeester en Schepenen.

1. Beginsel:

Over het derde orgaan van de gemeente, nl. het College van Burgemeester en Schepenen dient enkel gezegd dat het, in beginsel, in zake politie, geen enkele macht bezit: noch reglementerende, noch uitvoerende macht, noch macht om op te vorderen.

2. Uitzonderlijk nochtans, op basis van bijzondere wettelijke bepalingen, bezit het college een uitvoeringsbevoegdheid. Enkele voorbeelden: de politie op

de krankzinnigen (23), de politie van de bouwtoelatingen, geregeld volgens de wet van 29 maart 1962 op de ruimtelijke ordening, de politie van de gevaarlijke, ongezonde en hinderlijke inrichtingen (24) en de politie van de spektakels (25). Dergelijke bevoegdheid van het college kan op bepaalde ogenblikken tot werkelijke anomalieën leiden b.v. op het gebied van de politie der vertoningen, die aan het college behoort, dat in buitengewone omstandigheden, elke vertoning kan verbieden om de openbare rust te handhaven, terwijl daarentegen de politie der spektakelzalen toebehoort aan de burgemeester, die instaat voor de handhaving van de goede orde en rust in de zalen waar de vertoningen worden gegeven. Het is door de historische evolutie van onze wetgeving dat dergelijke nauw aan elkander rakende bevoegdheden hun ontstaan vinden en de vraag kan gesteld worden, of het in dit opzicht niet beter is de bevoegdheid aan één orgaan toe te wijzen, bij voorkeur aan de burgemeester?

IV. Straffen en dwangmiddelen.

A. Procedure:

Ten einde aan het verlangen van Nederlandse zijde tegemoet te komen, zullen wij thans aanduiden op welke wijze de reglementen worden uitgevaardigd en welke de straffen en dwangmiddelen zijn die hier de gemeenteorganen ter beschikking staan.

De reglementen van de gemeenteraad, en de verordeningen van de burgemeester, die hij kan nemen op basis van art. 94 gemeentewet, worden op identische wijze bekend gemaakt.

1. De genomen verordeningen, die in het beginsel, ten ware een bijzondere wet er anders zou over beschikken, niet goedgekeurd dienen te worden, worden overgemaakt aan de Bestendige Deputatie van de Provinciale Raad, alsook aan de griffies van de Rechtbank van Eerste Aanleg en van het Vredegerecht van het gebied waartoe de gemeente behoort. De mededeling aan de Bestendige Deputatie heeft een dubbel doel:

1° Zij stelt de gouverneur in de gelegenheid zijn schorsingsbevoegdheid op basis van art. 86 van de gemeentewet uit te oefenen.

2° Zij stelt de gouverneur in staat melding te maken van het reglement in het bestuursmemoriaal van de provincie.

De publicatie van deze reglementen, die door het College van Burgemeester en Schepenen verzorgd wordt, geschiedt door aanplakking en in de dorpen ook door afkondiging na de kerkdienst. Het bewijs van deze publicatie mag door alle middelen van recht geleverd worden.

De reglementen hebben in beginsel uitwerking vijf dagen na de publicatie, ten ware een andere datum bepaald werd door de gemeenteoverheden zelf. Dit zal meestal gebeuren wanneer de burgemeester optreedt op basis van art. 94 van de gemeentewet.

B. Sancties en dwangmiddelen:

Het is de gemeenteoverheden toegelaten de inbreuken op hun verordeningen te bestraffen ten ware de wet er anders over beslist. Deze straffen mogen de politiestraffen niet overtreffen, d.w.z. een gevangenisstraf van 1 tot 7 dagen en een geldboete van 1 tot 25 F, × 20.

In de loop van de uiteenzetting is reeds gebleken

dat de gemeenteoverheid over dwangmiddelen beschikt en ik hoof hierop dus thans niet verder in te gaan.

V. De grenzen van de reglementerende bevoegdheid.

Soms delikaat, maar juist daarom ook interessant, is het probleem van de begrenzing van de reglementerende bevoegdheid van de gemeenteorganen.

A. Bevoegdheid van de gemeenteoverheden.

1. Uit hoofde van de stof: onder de wettelijke beschikkingen die formeel de administratieve politie aan de gemeenteorganen toekennen dienen we, gecombineerd met de artikelen 78, 90 in fine of 94 van de Gemeentewet, art. 3 titel XI van de wet van 16-24 augustus 1790 te vermelden. Ik herhaal hier nogmaals dat het gaat om een volledige en limitatieve opsomming, die de algemene administratieve politie behelst.

Daartegenover staat dat een reeks wetten bepaalde gebieden van hogervermelde bevoegdheid hebben ingekrompen of integendeel een bijzondere opdracht aan bepaalde gemeenteorganen hebben toegekend. Het is eenieder bekend dat de wetgeving op het wegverkeer de algemene bevoegdheid van de gemeente op dit punt zodanig heeft ingekrompen, dat zij nog slechts op bepaalde punten een aanvullende bevoegdheid bezit.

Hetzelfde kan gezegd worden van de gezondheidswet van 1 september 1945 die de reglementerende bevoegdheid van de Koning erkent en het centraal gezag toelaat rechtstreeks tussen te komen door dwangmiddelen ten overstaan van de ingebreke blijvende gemeenten.

2. Uit hoofde van de plaats dient gewezen op het beginsel dat de reglementerende bevoegdheid van de gemeenteorganen gesitueerd is op het grondgebied van de betrokken gemeente. Bij uitzondering nochtans blijven de gemeenten bevoegd over de kerkhoven, die op het grondgebied van een andere gemeente liggen (26).

Op basis van art. 127 bis van de gemeentewet kan de gouverneur op voorstel van de betrokken gemeenteraden toestaan dat de commissarissen en agenten van politie van een gemeente hun bevoegdheden zullen uitoefenen in de randgemeenten.

Bovendien geldt de reglementerende bevoegdheid op heel het grondgebied van de gemeente. Wat de wegen betreft, deze bevoegdheid strekt zich uit tot de straten, kaaien en openbare wegen die zowel aan de gemeente als aan de Staat of de provincie toebehooren, en zelfs tot doorgangen gevestigd over private eigendommen. Maar wanneer de wet van 1914 de tussenkomst van de gemeenteraad kwam beperken tot 8 m vanaf de rooilijn, werd de algemene bevoegdheid door een bijzondere beschikking ingekrompen.

Opmerkelijk is het dat de politiemacht van de gemeenteorganen zich mag uitstrekken tot alle oorzaken die hun oorsprong vinden in private eigendommen en die door hun ongezonde of gevaarlijke actie de openbare orde, veiligheid en gezondheid in gevaar kunnen brengen (27).

Ik kom binnen enkele ogenblikken terug op dit beginsel, bij de bespreking van het eigendomsrecht.

3. Uit hoofde van de tijd stelt zich het probleem van de retroactieve maatregelen en van de anticipatieve maatregelen.

a) Het spreekt vanzelf dat in het belang van de rechtszekerheid, zoals voor de wetten, ook voor de administratieve akten het principe van de niet-retroactiviteit geldt.

b) Bij de gevallen van de anticipatieve akten, dient even aandacht besteed aan de akten «in extremis» die het administratief orgaan neemt vóór de verkiezingen. Reglementerende bepalingen kunnen natuurlijk vrijelijk gewijzigd worden; anders is het echter gesteld met de beslissingen met individuele draagkracht, die rechten voor een persoon doen ontstaan.

In 1954 besliste de Raad van State (28) dat dergelijke benoeming, ten ware het om een machtsafwijding ging, niet behoort tot het domein van de wettigheid, maar wel tot deze van de opportuniteit, derwijze dat de beoordeling hiervan behoort bij de tutelaire overheid en niet bij de Raad van State.

B. Motieven van de gemeentelijke politiematregelen.

1. In zake van algemene bestuurlijke politie: de openbare orde.

Het motief is het eerste element van de politiematregel: dergelijke maatregel wordt genomen ter handhaving van de openbare orde. Nergens vindt men een definitie van het begrip openbare orde. Dit begrip is trouwens onderhevig aan veranderingen naar gelang de tijd en de omstandigheden.

a) Wel beschikken wij over de elementen die in zake algemene bestuurlijke politie de openbare orde beheersen. Het zijn

1. de openbare rust, die bestaat in het wegblijven van wanorde en agitatie;
2. de openbare veiligheid die ongelukken of risico's van ongelukken aan personen of goederen dient te voorkomen;
3. de openbare gezondheid die tot doel heeft ziekten of ziekterisico's verwijderd te houden.

Deze elementen zijn de enige die, in zake algemene politie, reglementen of maatregelen mogen inspireren.

b) Behoort de zedelijkheid niet tot dit domein?

In tegenstelling tot het Nederlands recht dient hier beslist *neen* geantwoord te worden. De tutelaire overheid en de Raad van State vernietigen steeds de politieverordeningen van de gemeente die uitsluitend gegrond zijn op de schending van de zedelijkheid.

Vooraleer in België de wet van 15 juni 1960 op de morele bescherming van de jeugd in voege trad, hebben verschillende gemeentebesturen het verbod ingevoerd de kinderen beneden een bepaalde leeftijd in danszalen toe te laten, wegens de gevaren van onzedelijkheid die er konden heersen. Al deze gemeentereglementen werden vernietigd (29). Dergelijke maatregel werd echter wel wettig verklaard door het Hof van cassatie wanneer hij gemotiveerd werd door het belang van de openbare orde, veiligheid en rust (30). In het laatste geval kon de zedelijke orde in aanmerking worden genomen als een wettig doel van de politie wanneer deze zedelijke wanorde materiële wanorde veroorzaakte.

Op zichzelf kan de projectie van een immorele film door de gemeente niet verboden worden (31). De rechtspraak van de Raad van State heeft dit beginsel onomstotelijk aangenomen (32). Het college van Burgemeester en Schepenen kan enkel een vertoning verbieden in «buitengewone omstandigheden» wanneer de openbare rust in gevaar wordt gebracht. Deze maatregel moet bovendien van tijdelijke aard zijn.

c) *Behoort de esthetiek tot dit domein?*

Andermaal dient hierop categoriek *neen* geantwoord te worden.

Zowel de rechtspraak van de Hoven en Rechtbanken als deze van de Raad van State huldigen dit beginsel ⁽³³⁾. Meestal ging het om de vernietiging van de beslissingen van de gemeenteraad die, met esthetische doeleinden, uniforme afmetingen voorschreven voor de grafzerken en de grafmonumenten.

2. In zake bijzondere bestuurlijke politie kan de wet echter afwijkingen van hogervermelde beginselen toestaan die zullen gelden op welbepaalde gebieden en op beperkende wijze op te vatten zijn. Het is pas dan dat de gemeentebesturen uit kracht van een wet b.v. maatregelen zullen mogen treffen tot behoud van de zedelijkheid en de esthetiek. De wet van 21 augustus 1948, houdende afschaffing van de officiële reglementering van de prostitutie, heeft de gemeenteraad gemachtigd aanvullende verordeningen te treffen om de openbare zedelijkheid en rust te verzekeren. De wet van 29 maart 1962, houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw, geeft aan elke gemeente de opdracht een algemeen plan van aanleg voor het gehele grondgebied aan te geven, dat o.m. algemene voorschriften van esthetische aard mag bevatten. (Art. 15 wet 29 maart 1962).

3. *De motiveringsverplichting en de rechtspraak van de Raad van State.*

Heel even wens ik het vraagstuk van de motiveringsverplichting bij de uitgevaardigde reglementen te bespreken, omdat, tijdens een voorgaande studiedag, Prof. J. Mertens de Wilmars zeer terecht heeft betoogd dat de Raad van State steeds meer en meer neiging heeft om een scherp toezicht op de motivering te houden; derwijze dat een verfijning van de techniek van de legaliteit ontstond die er toe heeft geleid dat de Raad van State heel dicht bij het beleidsoordeel van de openbare besturen is komen te staan. Het is daarom dat deze studiedag een belangrijke rol kan spelen omdat, naar wij hopen duidelijk genoeg, zal aangetoond worden welke motieven de besturen dienen te inspireren bij hun beslissingen.

De gemeenteoverheid moet haar beslissing motiveren, wanneer de vervulling van deze formaliteit uitdrukkelijk voorzien wordt door een wettekst of een reglementaire beschikking. In de tweede plaats moet de beschikking gemotiveerd worden, wanneer de wet of een reglement de regelmatigheid van deze akte uitdrukkelijk onderwerpt aan het bestaan van bepaalde feiten. Zo kan het College van Burgemeester en Schepenen een bepaalde vertoning verbieden voor de handhaving van de openbare rust, in «buitengewone omstandigheden». Verschillende malen werd een beslissing van het College van Burgemeester en Schepenen, die deze buitengewone omstandigheden niet aanduidde, door de Raad van State vernietigd ⁽³⁴⁾. Een nauwkeurige aanduiding van de feiten is vereist en een stijlclausule is uit den boze.

C. *Voorwerp van de gemeentelijke politimaatregelen.*

1. *Gebondenheid aan de grondwet en de wetten.*

Na het onderzoek naar de motieven, die de gemeentelijke tussenkomst zullen inspireren, moet nagegaan worden welke grondwettelijke en wettelijke beginselen de gemeentelijke tussenkomsten begrenzen. In-

dien het zo is dat de gemeentelijke organen van administratieve politie geen inbreuk mogen plegen op de grondwettelijke vrijheden, betekent zulks nog niet dat er geen mogelijkheid bestaat om de uitoefening van deze vrijheden te reglementeren. De vrijheid van eenieder wordt beperkt door de evenwaardige vrijheid van allen ⁽³⁵⁾.

a) *Gelijkheid voor de wet: art. 6 Grondwet.*

Het eerste beginsel, dat in deze bespreking dient vermeld, is dit van de gelijkheid voor de wet, bekrachtigd door art. 6 van de grondwet. Meer dan eens wordt bij de Raad van State beroep gedaan op de schending van dit artikel. Het is zelfs mogelijk dat enkel op grond van art. 6, een beroep bij de Raad van State wordt ingesteld. Nochtans zal het gelijkheidsbeginsel niet geschonden worden, indien een regeling voorziet dat bepaalde personen die zich in een zelfde algemene, objectieve en onpersoonlijke toestand bevinden, hierbij betrokken worden. Op grond van deze regel is het mogelijk dat een gemeentereglement een bepaalde straat, op een bepaald ogenblik, voorbehoudt aan het verkeer voor voetgangers en verbod van doorgang aan automobilisten oplegt. Aldus is het ook mogelijk dat een gemeentereglement een maximumhoogte voor de gebouwen voorziet, regel waarvan kan afgeweken worden ten gevolge van de aanzienlijke omvang van bepaalde gebouwen.

Hier past de vraag of bijzondere belangen van bepaalde burgers mogen beschermd worden zonder dat een wettelijke basis voorhanden is. Rechtsleer, rechtspraak en tutelaire overheid zijn unaniem om deze vraag volstrekt ontkennend te beantwoorden. Ons land telt een groot aantal duivenliefhebbers, die zulk een invloed hebben dat zij vermogen de gemeentepolitiek te beïnvloeden. Om de «pressure-group» van de kiezers-duivenliefhebbers terwille te zijn, hebben verschillende gemeentebesturen een reglement uitgevaardigd dat de houders van radio- en televisieantennes verplichtte hun draden zichtbaar te maken door de bevestiging van kurken, die op regelmatige afstand moesten geplaatst worden, ten einde te vermijden dat de duiven bij hun vlucht tegen deze draden zouden terecht komen en gekwetst worden. Dergelijke maatregelen vallen buiten de bevoegdheid, aan de gemeenten toegekend bij de wet van 16-24 augustus 1790. Zowel in het Waalse als in het Vlaamse landsgedeelte, hebben de politierechters geweigerd de overtreders van dit reglement te straffen ⁽³⁶⁾. Bij K.B. werden eveneens verschillende reglementen van die aard vernietigd ⁽³⁷⁾. Sedert 11 september 1962 bereikte dit vraagstuk het parlementair amphitheater, daar in de parlementaire vragen en antwoorden de Minister van Binnenlandse Zaken Senator Allard moest mededelen dat de gemeentebesturen de duivenliefhebbers niet kunnen beschermen ⁽³⁸⁾.

b) *Het eigendomsrecht.*

Dit grondwettelijk recht heeft geen absoluut karakter in die zin dat de onschendbaarheid van de eigen-dom ondergeschikt is aan de beginselen van algemeen belang. Art. 544 B.W. bepaalt immers dat het eigendomsrecht het recht is, om van de zaken het genot te hebben en er over te beschikken op de meest volstrekte wijze, mits er geen gebruik van gemaakt wordt dat strijdig is met de wetten of met de verordeningen. Daarom kan de gemeenteoverheid, wanneer haar optreden steun vindt in een wettekst, ontegensprekelijk

reglementerend optreden, in verband met eigendomsgebruik. Bovendien heeft het Hof van cassatie in verschillende arresten beslist dat de politiemachten van de gemeente, wanneer zij betrekking hebben op de openbare veiligheid, rust en gezondheid, zich mogen uitstrekken tot de oorzaken die hun oorsprong vinden in de omheining van private eigendommen en die door hun ongezonde of gevaarlijke aktie, die zich naar buiten uit ontwikkelt, van aard is om de openbare orde te storen en gevaren mede te brengen ⁽³⁹⁾. Juist, doch ook enkel om hogervermelde redenen mag de gemeenteverheid verbieden dat op private terreinen een woonwagen gedurende meer dan 24 uur zou blijven staan ⁽⁴⁰⁾, kan zij de oprichting van een kraam op een privaat terrein onderwerpen aan de voorafgaande goedkeuring van de burgemeester ⁽⁴¹⁾, of het verbod opleggen danstenten op te richten ter gelegenheid van de jaarlijkse foor ⁽⁴²⁾. Onlangs besliste het Hof van Cassatie ⁽⁴³⁾ na advies van Advocaat-Generaal M. Ganshof Van der Meersch, dat de gemeenteverheid het recht heeft de oprichting en de werking van openbare markten te reglementeren, zowel op het openbaar domein als op private eigendommen.

Het is dus wel duidelijk dat bvb. de oprichting van een danstent kan geweigerd worden wegens het gevaar van onveiligheid uit de aard van de constructie, maar deze oprichting mag niet geweigerd worden omdat de gemeenteverheid meent dat een danstent een onzedig doel zou in de hand werken. Over de publiciteit op private eigendommen wordt verder gehandeld.

c) *De vrijheid van eredienst*

is eveneens grondwettelijk gewaarborgd. Bovendien kunnen de gemeenteraden, op basis van art. 3,3° van de wet van 16-24 augustus 1790, reglementerend optreden wanneer zij zulks noodzakelijk achten en heeft anderzijds de burgemeester de uitdrukkelijke plicht de goede orde in de kerken te handhaven ⁽⁴⁴⁾. Dit laat voorzien dat zolang in enkele Antwerpse kerken, Franstalige sermoenen worden gehouden, verder iedere zondag moeilijkheden of vechtpartijen tussen manifestanten en politie zullen plaatsvinden.

Het probleem van de erediensten die zich in open lucht afspelen, meer bepaald de processies, raakt verschillende bepalingen van onze grondwet. Bovendien zijn de Nederlandse bepalingen in deze anders dan de Belgische. Ons grondwettelijk beginsel van de vrijheid van eredienst en van de vrije openbare uitoefening ervan, dat nauw verbonden is met de vrijheid om zijn mening op elk gebied te uiten, valt samen met het grondwettelijk recht om op vreedzame wijze en ongewapend te vergaderen, bepaling die enkel een restrictie ondergaat voor de bijeenkomsten in de open lucht, welke ten volle onderworpen blijven aan de politiewetten. Alle stoeten die een vreedzaam karakter dragen, moeten in beginsel toegestaan worden: ook een processie heeft een vreedzaam karakter en zal toelating krijgen om door de straten te trekken. Nochtans is het mogelijk dat de burgemeester de rondgang van een processie verbiedt, wanneer het vaststaat of hoogst waarschijnlijk is dat, ten gevolge van de ophitsing van politieke en godsdienstige passies, deze rondgang ernstige troebelen kan veroorzaken, die de gemeentelijke politiemachten niet doelmatig zouden kunnen bestrijden. Dergelijke beslissing moet echter steeds het laatste middel blijven. Volgens Belgisch recht is het volkomen onmogelijk dat door de gemeente een reglement van algemeen verbod, zonder tijdsbeperking, ten opzichte van processies zou worden uitgevaardigd, bv. omdat zij de mening van andersdenkenden zou kwet-

sen: de vrije meningsuiting is immers grondwettelijk gewaarborgd.

- d) *De gebondenheid van de gemeentelijke organen aan het beginsel van de vrijheid van pers en het verbod van de instelling van de censuur schijnt voornamelijk twee moeilijkheden te hebben doen rijzen.*

Heeft de gemeentelijke overheid het recht, en zo ja in welke mate, tot reglementering van de verkoop en de verspreiding van drukwerken. De rechtspraak heeft, steunend op de grondwettelijke bepalingen, het recht tot optreden in deze aangelegenheid begrensd langs een viertal zijden: 1° de verkoop en de verspreiding van drukwerken kan slechts gereguleerd worden op de openbare weg en op de plaatsen toegankelijk voor het publiek; 2° de reglementering mag slechts getroffen worden met het oog op het behoud van de openbare rust en veiligheid, wat betekent dat geen verbod mag opgelegd worden om de verspreiding van ideeën die als immoreel doorgaan, te beletten; 3° vanzelfsprekend mogen geen discriminatoire maatregelen genomen worden en 4° ten slotte wat het belangrijkste is, het verbod van verkoop of verdeling van drukwerken in openbare plaatsen mag nooit algemeen zijn, doch slechts tijdelijk ⁽⁴⁵⁾.

Het is mij opgevallen dat de aanplakking reeds dikwijls aanleiding heeft gegeven tot juridische betwistingen voor de rechtsmachten, hetzij de gewone rechtbanken, hetzij de Raad van State, en het is om die reden dat ik wil pogen in het kort, zo duidelijk mogelijk, de bevoegdheid van de gemeentebesturen te bepalen ⁽⁴⁶⁾.

Het is van belang van meet af aan er op te wijzen dat de art. 14 en 18 van de grondwet iedere vorm van vergunning uitsluiten voor wat betreft de inhoud van de affiches, maar dat de grondwet zich niet verzet tegen een toezicht op de materiële wijze waarop de aanplakking of de reclame wordt verzorgd. Een eminent jurist als Cyr Cambier ⁽⁴⁷⁾ heeft niet op dit onderscheid gelet, evenmin als een recent vonnis van de politierechtbank van Tienen ⁽⁴⁸⁾ dat besliste, dat het plaatsen van een bord afhankelijk maken van een vergunning, een schending van art. 18 van de grondwet betekent. Bij recente beslissingen hebben het Hof van cassatie ⁽⁴⁹⁾ en de Raad van State ⁽⁵⁰⁾ er op gewezen dat, inzake aanplakking en reclame, de gemeenteraad de verordeningen kan uitvaardigen die zij dienstig acht om de openbare rust, en het normaal wegverkeer te bevorderen.

Voor dit onderwerp kan volgend schema worden vooropgesteld. Voor mededelingen die door de overheid, hetzij de gemeentelijke, hetzij de centrale, gedaan worden, duidt de gemeenteverheid de plaatsen aan die hiertoe zullen gebruikt worden. De plaatsen die in aanmerking komen voor aanplakking moeten aan twee vereisten voldoen: enerzijds voldoende talrijk en geschikt zijn om het nagestreefde doel te bereiken, anderzijds niet zodanig gelegen zijn dat zij het verkeer bemoeilijken en het leven van de burgers in gevaar brengen. Het Hof van cassatie heeft in een oude beslissing van 1855 ⁽⁵¹⁾ bepaald dat, naast de openbare gebouwen, ook private eigendommen voor aanplakking in aanmerking konden komen, omdat de aan de openbare weg grenzende gebouwen te allen tijde bezwaard geweest zijn met lasten, die de algemeenheid van de burgers baat bijbrachten, bvb. de bevestiging van de straatnaamborden, de seinkabels, de straatlantarens, enz.

Voor wat de aanplakking en de reclame door particulieren betreft, dient gewezen te worden op de besluitwet van 19 december 1945, die bepaalde verbodsvorschriften heeft uitgevaardigd voor het aanbrengen van affiches, beeld- en fotografische voorstellingen op reclameborden gesitueerd op en langs de openbare weg of in de onmiddellijke nabijheid ervan. Het K.B. van 20 december 1956, dat vervangen werd door een nieuw K.B. van 14 december 1959⁽⁵²⁾, heeft de reclame gereguleerd langs de toeristische wegen en landschappen, en dit vooral om esthetische redenen. In de gemeenten zelf behouden de gemeenteraden hun bevoegdheid tot reglementering van de aanplakking op basis van de wet van 16-24 augustus 1790; de besluitwet van 1945 zegt trouwens dat de gemeenteverhuden de plaatsen zullen aanduiden die voor aanplakking bestemd zijn.

De gemeenteverheid kan toelaten dat zowel op openbare als op private gebouwen zou worden aangeplakt door private personen. Voor de aanplakking op private eigendommen, heeft de besluitwet van 1945 de regel van de stilzwijgende toelating afgeschaft wat de plaatsen, die langs de openbare weg of in de onmiddellijke nabijheid ervan liggen, betreft. Aldaar vergt de aanplakking een voorafgaande en schriftelijke vergunning van de eigenaar of van de eigenaar en de gebruiksgerechtigde. Met volgende regelen moet eveneens rekening gehouden worden:

1. reglementerende beschikkingen met een preventief en algemeen karakter zijn verboden, m.a.w. een voorafgaande machtiging, die de gemeenteverheid zou toelaten de tekst en de tekening van de aanplakbrief te controleren, is verboden.

2. Bepaalde maatregelen zijn toegelaten wanneer zij niet de verspreide gedachten of tekeningen betreffen, maar de noodzakelijkheid van de handhaving van de openbare rust en de veiligheid van het verkeer. Aanplakbrieven kunnen zo de aandacht van kijk- of leestlustigen trekken, dat zij in groep blijven staan en het verkeer bemoeilijken.

3. De burgemeester zou tijdelijke maatregelen, ingegeven door de dringende noodzakelijkheid van de handhaving van de openbare orde, kunnen gelasten. Dit is vóór enkele jaren gebeurd te Gent toen een groepering, die de zedelijkheid in de Arteveldestad wenste te beschermen, samenscholingen, tumult en wanorde veroorzaakte voor een bioscoop, die een grote affiche met een ietwat geaccentueerde vormgeving van Brigitte Bardot, aan de gevel had gehangen. De volgende dag verscheen een afbeelding van de filmvedette in meer aanneembare verhoudingen.

4. De vrijheid van menging belet niet dat een stadsaanplakker zou aangesteld worden die het monopolie der aanplakkingen zou bezitten, op voorwaarde dat hij zijn diensten verleent telkens hij daartoe gevorderd wordt⁽⁵³⁾.

5. Niet het College van Burgemeester en Schepenen, maar wel de burgemeester voert van rechtswege de maatregelen uit, die het gevolg zijn van de politieverordening op de publiciteit en de aanplakking⁽⁵⁴⁾.

Zeër belangrijk is de herhaling van het beginsel dat ik vroeger reeds heb aangeduid: dergelijke verordeningen mogen niet ingegeven zijn door redenen van esthetische aard⁽⁵⁵⁾. Thans bestaat echter een middel om dit bezwaar te omzeilen, vermits de wet van 29 maart 1962, houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw, de gemeenteraden de gelegenheid geeft het aanplakken te reglementeren ook om esthetische redenen, als zij daartoe de vorm van het algemeen plan van aanleg kiezen.

e) *De vrijheid van vergadering.*

De Belgen hebben het recht op vreedzame wijze en ongewapend te vergaderen, mits zij zich gedragen naar de wetten die het uitoefenen van dit recht kunnen regelen, zonder dat het nochtans aan een voorafgaand verlof wordt onderworpen.

Deze bepaling is niet van toepassing op de bijeenkomsten in open lucht, die ten volle onderworpen blijven aan de politiewetten.

Dit grondwettelijk beginsel leidt tot een drievoudig onderscheid. De private vergaderingen in gesloten plaatsen worden beschermd door de onschendbaarheid van de woning. De overheid mag deze plaatsen niet betreden.

Het begrip «openbare vergaderingen in gesloten plaats» heeft tot verschillende betwistingen aanleiding gegeven. De openbare vergaderingen die in gesloten plaatsen gehouden worden, mogen aan geen voorafgaande toelating worden onderworpen, zelfs indien de mogelijkheid bestaat dat zij de openbare rust zullen in gevaar brengen. Vroeger heeft het Hof van Cassatie nochtans zijn instemming betuigd met gemeentereglementen die een voorafgaande toelating voorschreven voor danspartijen, steunende op de overweging dat dergelijke vergaderingen dikwijls weinig vreedzaam waren. Toen de Raad van State in 1952 een eerste arrest over dit probleem velde, werd de stelling van het Hof van Cassatie gevolgd⁽⁵⁶⁾. Een jaar later⁽⁵⁷⁾ sloeg de rechtspraak van de Raad van State totaal om en sedertdien heeft dit hoog rechtscollege in talrijke arresten beslist, dat openbare danspartijen uiteraard een vreedzaam karakter hebben en dat de voorafgaande machtiging van de burgemeester om deze danspartijen in gesloten plaatsen te houden, ongrondwettelijk is.

Hierbij aansluitend wens ik te wijzen op de vernietiging door K.B., van verschillende gemeenteverordeningen die de aanwezigheid van kinderen beneden een bepaalde leeftijd in balzalen regelden, en die steunden op moraliteitsoverwegingen. De gemeenten hebben geen bevoegdheid over de zedelijkheid. Juist daarom kwam de wet van 15 juli 1960 op de zedelijke bescherming van de jeugd tot stand, die bepaalt dat de aanwezigheid in speelhuizen en danszalen van minderjarigen beneden de 18 jaar zonder begeleiding, verboden is. Ook door een politiereglement aan te nemen dat de toegang van minderjarigen onder 18 jaar tot de bioscoopzalen ontzegt, eigent de gemeenteraad zich het recht toe zaken te behandelen die niet tot de gemeentelijke bevoegdheid behoren en die bovendien reeds door de wet werden geregeld⁽⁵⁸⁾.

Het is op deze plaats dat ik ook een woord zou willen zeggen over de sluitingsuren van de drankgelegenheden. Ik heb niet bevonden dat betwistingen op dit punt gerezen zijn, omdat geloof ik, traditioneel de mogelijkheid tot de vaststelling van een sluitingsuur niet betwijfeld werd. Persoonlijk meen ik dat dergelijke maatregel ongrondwettelijk is. Op dit punt vond ik slechts één enkele tekst nl. een antwoord van de Minister van Binnenlandse Zaken op een parlementaire vraag. Het antwoord is weliswaar in zeer voorzichtige bewoordingen opgesteld, maar duidt niettemin op een categorieke houding.

«De wettelijkheid — zo luidt het — van de gemeentelijke verordeningen over de vaststelling van het sluitingsuur voor de drankgelegenheden wordt doorgaans aanvaard, al kan men zich ook afvragen of deze maatregel, wanneer hij niet gewettigd is door bijzondere omstandigheden in verband met de openbare orde, niet te algemeen is, vermits hij de

vrijheid, onder meer de vrijheid van de burgers op vreedzame wijze, zonder voorafgaand verlof, te vergaderen beperkt en de aanwezigheid van personen in drankgelegenheden wordt doorgaans aanvaard, al kan men zich ook afvragen of deze maatregel, wanneer hij niet gewettigd is door bijzondere omstandigheden in verband met de openbare orde, niet te algemeen is, vermits hij de vrijheid, onder meer de vrijheid van de burgers op vreedzame wijze, zonder voorafgaand verlof, te vergaderen beperkt en de aanwezigheid van personen in drankgelegenheden, wanneer zij niet gepaard gaat met nachtelijk gerucht, woelige samenscholingen, twist of krakeel, niet van die aard is dat zij de openbare orde stoort.

Trekt een gemeentebestuur een soortgelijk reglement in, dan dient de tutelaire overheid zich daartegen niet principieel te verzetten. » (59) Ik meen dat deze voorzichtige bedenking van de Minister de juiste is en zelfs niet in de voorwaardelijke wijs moest opgesteld worden.

De vergaderingen in open lucht daarentegen blijven volledig onderworpen aan de politiewetten, zodat iedere vergadering of stoet aan de voorafgaande toelating van de gemeenteoverheid kan onderworpen worden. De taak van de Burgemeester zal in deze soms zeer moeilijk zijn omdat hij in beginsel de vrije meningsuiting niet zal mogen dwarsbomen, en zijn taak vooral delikaat is wanneer deze meningsuiting een politiek karakter draagt. Men neemt zelfs aan dat de burgemeester tot plicht heeft, door middel van de hem ter beschikking staande politiemachten, ervoor te zorgen dat het de Belgen mogelijk weze, hun mening in de open lucht te belijden of te verkondigen. De troebelen die soms kunnen ontstaan bij optochten, gaan niet altijd uit van de manifestanten zelf, doch wel van de tegenmanifestanten: ook dat moet voor ogen gehouden worden. Zo zal het interessant zijn te weten op welke gronden de burgemeester van Brussel zijn beslissing aangaande de geplande «mars op Brussel» zal steunen.

2. Beginselen van gebruik van het openbaar domein.

a) Collectief gebruik.

Het is een van de elementaire beginselen van het recht der burgers om te komen en te gaan waar zij willen en zodoende gebruik te maken van het openbaar domein.

Dit betekent echter niet dat geen beperkingen kunnen opgelegd worden vereist door de noodwendigheden van de openbare rust, de veiligheid en de gezondheid: de politie heeft het recht éénrichting verkeer in te stellen, alle maatregelen uit te vaardigen tot handhaving van de goede orde op plaatsen waar grote volksbijeenkomsten worden gehouden en het verkeer van een bepaalde categorie weggebruikers te regelen. De algemene regel aangaande deze beperkingen is dat zij dienen vastgesteld te worden op algemene objectieve en onpersoonlijke wijze. Derhalve zal een gemeentereglement, dat op absolute wijze aan ontucht vrouwen verbod oplegt van rond te lopen of te blijven staan op de openbare weg, onwettig zijn.

b) Het beginsel van het privaat gebruik van het openbaar domein wordt door de wet erkend.

De gemeenten hebben een discretionaire bevoegdheid over de opportuniteit van bepaalde concessies, wat niet wegneemt dat zij een gebonden bevoegdheid aan de wet hebben.

VI. Besluit

Welke gevolgtrekkingen kunnen na deze uiteenzetting vooropgesteld worden?

De praktijk heeft ons geleerd dat talrijke tutelaire tussenkomsten en arresten van de Raad van State bestuurlijke politiematregelen, uitgaande van de gemeentebesturen, hebben vernietigd wegens machtsverschrijding. Naast het feit dat politieverordeningen dit lot ondergaan omdat geen of slechts een onnauwkeurige of verkeerde motivering bestond, heeft men kunnen inzien dat er talrijke beperkingen op deze bevoegdheid bestaan.

Wij hebben gezien dat op het gebied van de algemene administratieve politiemacht, gebaseerd op de wetten van 1789 en 1790, de bevoegdheid van de gemeentebesturen begrensd is en limitatief in die teksten werd opgesomd.

Daartegenover staat de uitbreiding van de wettelijke beschikkingen inzake bijzondere bestuurlijke politie, die meestal aan het centraal gezag werd opgedragen: aan de gemeentelijke organen daarentegen wordt gegund bepaalde aanvullende maatregelen te treffen, gezien de kennis van de plaatselijke toestanden.

Treffend heeft Prof. Buttgenbach (60) geschreven dat steeds werd aanvaard dat de politie van de orde, de veiligheid en de openbare gezondheid, op basis van het decreet van 14 december 1789 en van de wet van 16-24 augustus 1790, het *natuurlijk* domein van het plaatselijk gezag heeft uitgemaakt.

Dit principe was gerechtvaardigd op een tijdstip dat, vooral in een zo uitgestrekt land als Frankrijk, de handhaving van de orde, de veiligheid en de gezondheid vooral een zaak van lokaal belang was. Het is heden en bij ons niet meer op dezelfde wijze gerechtvaardigd omdat de dichtheid van de bevolking, de geografische toenadering van de gemeenten, de mobiliteit van de bevolking tot gevolg hebben dat de aantasting van de orde, veiligheid en gezondheid in een gemeente een ernstige weerklank kan verwekken in een streek of in het hele land.

Sedert enkele dagen werden deze opvattingen verder uitgebreid, want op 16 augustus 1962 werden, ter tafel van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, door de Minister van Binnenlandse Zaken twee wetsontwerpen neergelegd, het ene tot wijziging van de wet van 6 maart 1818 betreffende de straffen uit te spreken tegen de overtreders van algemene verordeningen of te stellen bij provinciale of plaatselijke reglementen, het andere tot wijziging van de provinciewet en de gemeentewet wat betreft de politiebevoegdheden van provinciegouverneurs, de benoeming van politiecommissarissen en de straffen op te leggen aan opgevorderde officieren en agenten (61).

Beide ontwerpen, die, samen met 2 andere, de overzichtelijke naam van wetsontwerpen tot handhaving van de openbare orde dragen, beogen echter hoofdzakelijk de administratieve overheden in de gelegenheid te stellen krachtadig op te treden bij het uitbreken vanstakingen.

Het eerste ontwerp n° 420 voorziet de verhoging van het strafmaximum tegen de verstoorers van de openbare orde; van 8 tot 14 dagen thans, zou de straffoetmeting voortaan tussen 8 dagen en 3 maanden schommelen.

Het tweede wetsontwerp n° 421 beoogt de gouverneur te machtigen, in geval van woelige samenscholingen, van oproer of van gewelddadig verzet tegen de tenuitvoerlegging van de wetten of van de wette-

lijke verordeningen, de leden van de gemeentelijke politie op te vorderen, wanneer de betrokken burge-meesters in gebreke zouden blijven.

Wie de laatste dagen de kranten van diverse politieke strekkingen heeft gelezen, zal hebben aangevoeld dat, voor de aanvaarding van deze wetsontwerpen, moeilijk een meerderheid in het Parlement zal gevonden worden. Mocht het ontwerp n° 421 toch kracht van wet krijgen, dan zou bovendien het oude beginsel van de gemeentelijke zelfstandigheid andermaal een ernstige klap ondergaan. Hier, zoals in andere aangelegenheden waarbij de gemeenten betrokken zijn, schijnt het begrip van het « medebewind », dat thans meer dan eens wordt toegepast, ingang te vinden.

Of de zopas geciteerde wetsontwerpen zullen gestemd worden zonder herrie en zonder verzet, niet alleen van bepaalde politieke groepen, doch ook van de gemeentelijke organen, die het ongedefinieerde beginsel van de gemeentelijke autonomie blijven verdedigen, durf ik ten zeerste betwijfelen.

William LAMBRECHTS,
Advokaat,
Assistent Universiteit Gent.

(1) Robert Wilkin : La police communal, Bruxelles, 2e éd. 1951.

(2) A. Buttgenbach : Manuel de Droit Administratif, Bruxelles 1959, bl. 401, nr 480; M. Vauthier, Précis du Droit Administratif de la Belgique, Bruxelles 1950, nr 25, bl. 40.

(3) M. Vauthier : Op. cit. nr 25, bl. 40; A. Mast : Overzicht van het Belgisch Administratief recht, Gent, 1962, nr. 255, blz. 257.

(4) Cass. 6 april 1922, 1, 235.

(5) P. De Visscher : Nota onder Cass., 21 oktober 1954, R.J.D.A., 1954, bl. 308-310.

(6) R.v.S. Teeuwen, nr. 6697, van 25 nov. 1958 A.A.R.v.S., 1958, bl. 861.

(7) Art. 3, titel XI, wet 16-24 augustus 1790 : De zaken, op politiegebied aan de zorg en het gezag der municipale korpsen toevertrouwd zijn : 1. alles wat het veilig en gemakkelijk verkeer op de straten, kaden, openbare plaatsen en wegen betreft, behelzende het reinhouden, het verlichten, het wegruimen van belemmeringen, het afbreken of het herstellen van bouwvallige gebouwen, het verbod van uitstalling op vensters of andere delen der gebouwen waardoor gevaar kan ontstaan en het verbod iets naar buiten te werpen dat de voorbijgangers kan kwetsen of benadelen, ofwel schadelijke uitdampingen kan verwekken; 2. De zorg voor de openbare rust, door straf te bepalen o.m. tegen vechtpartijen en twisten samen gaande met samenscholingen op de straten of tegen rumoer in plaatsen van openbare vergaderingen, tegen het nachtelijk gerucht en de nachtelijke samenscholingen die de rust der burgers kunnen storen; 3. De handhaving der goede orde op de plaatsen waar volksbijeenkomsten gehouden worden, zoals jaarmarkten, markten, openbare vermakelijkheden en plechtigheden, toneelvoortringtonen, spelen, koffieleuizen, kerken en andere openbare plaatsen; 4. het toezicht op de eerlijke verkoop van waren, die met het gewicht of de maat verkocht worden, en op de zuiverheid der eetwaren, die openbaar te koop gesteld worden; 5. De zorg om door gepaste maatregelen te voorkomen, en door uitreiking van de nodige hulpmiddelen te doen ophouden, de ongevallen en openbare rampen zoals brand, besmettelijke ziekten, bij mensen of vee; 6. De zorg om te voorzien in of te verhelpen aan de schadelijke gevolgen, die zouden kunnen ontstaan door in vrijheid gelaten krankzinnigen of dulle lieden en door het rondzwerven van kwaadaardige of wilde dieren.

(8) R.W. d.d. 29 april 1962, kol. 1741-1756.

(9) M. Vauthier : Précis du Droit administratif de la Belgique, Bruxelles 1950, nr 131, 196-198.

(10) A. Giron : Dictionnaire de Droit administratif et de droit public, Bruxelles, 1895-1896 V. Police communale nr 17; A. Serezia : Du droit de police des conseils communaux, Gand, 1879, p. 19; M. Capart : Droit administratif élémentaire, Bruxelles, Larcier, 1950; R. Wilkin : Op. Cit., nr. 10, pag. 19; V. Buré : Voirie et Constructions, Les Nouvelles, Droits politiques et administratifs, t. IV, Bruxelles 1952, nr 140; J. Dembour : Les pouvoirs de police administrative générale des autorités locales, Bruxelles 1956, p. 71, nr 53; A. Buttgenbach : Op. cit. nr 736 ter. p. 623; A. Mast : Overzicht van het Belgisch administratief recht, bl. 258, nr. 250.

(11) A. Buttgenbach : Op. cit., nr 736, ter. p. 623.

(12) K.B. 21 oct. 1933, R.A. 1934, p. 30.

(13) Cass. 13 april 1863, Pas. 1803, I, bl. 242.

(14) Pol. Rb. Brussel, 3 jan. 1956, J.P. p. 81.

(15) M. Capart : op. cit. 1930, p. 169.

(16) Cass. 24 oct. 1887, Pas. 1, p. 370; Cass. 4 febr. 1889,

Pas. I, p. 110; Cass. 14 oct. 1889, Pas. I, p. 306; Cass. 11 mei 1891, Pas. I, p. 144; en Cass. 16 oct. 1893, Pas. 1894, I, p. 9.

(17) A. De Laubadère : Traité élémentaire de droit administratif, 1953, nr 1009.

(18) R.v.S. 12 juli 1961, Van Bael, nr 8744, R.W. 1961-62, kol. 1256.

(19) R.v.S. 13 dec. 1954, Hendriks en Wouters, nr. 3903, A.A. R.v.S., 1954, bl. 1163, e.a.

(20) J. Dembour : Op cit., p. 178-181.

(21) M. Dumont : Les immeubles menaçant ruine, chron. R.J.D.A., 1955, p. 168-172.

(22) K.B. 22 maart 1879 R.A. 1879, 176; K.B. 29 sept. 1954, R.A., 1955, 94.

(23) Art. 95 G.W.

(24) Titel 1 van het algemeen reglement op de arbeidsbescherming.

(25) Art. 97 van de gemeentewet.

(26) Art. 2 en 16 van het Keizerlijk decreet van 23 prairial jaar XII en cass. 21 mei 1865, Pas. I, p. 195.

(27) Cass. 18 oct. 1937, R.A., 1938, p. 53; Cass. 6 febr. 1950, R.A., 236.

(28) R.v.S. Briers, 4 jan. 1954, nr 3025, A.A. R.v.S. bl. 14.

(29) B. Rgt. 29 dec. 1949, R.A. 1950, p. 211; K.B. 4 april 1957, St. 14 juni 1957, bl. 494; K.B. 16 dec. 1957, R.A. 1958, bl. 44.

(30) Cass. 21 oct. 1957, R.A. 1958, bl. 268 en cass. 21 nov. 1958, R.A. 1960, blz. 28.

(31) B. Rgt. 8 oct. 1948, R.A. 1949, p. 122.

(32) Een van de eerste arresten huidige dit beginsel : R.v.S. nr 44 d.d. 9-5-1949, Universal film, A.A. R.v.S., 1948-1949, bl. 65.

(33) Rechth. Brussel 29 dec. 1955, J.T. 1956, p. 217; R.v.S. 21 juni 1956, Chambre syndicale de l'Art funéraire, nr 5228 R.A. 1956, p. 230; K.B. 2 juli 1958, R.A. 1959 p. 66 en K.B. 2 sept. 1958, R.A. 1958, p. 240; Nota M. Dumont : Esthétique et police des tombes R.A. 1956, p. 221-228.

(34) R.v.S. 9 mei 1949 Universal film R.J.D.A. 1949; R.v.S. 24-1-1950, Luxor films A.A.C.E., p. 21; R.v.S. 1 dec. 1952, Klock. A.A.C.E., p. 1136; R.v.S. 14 dec 1955, Boris Seltzer, A.A.C.E., p. 901.

(35) P. Wigny : Droit Constitutionnel, Bruxelles, 1952, Tome I, nr 153, p. 267.

(36) Pol. Rb. Charleroi 15 juni 1956 R.A., 1957, p. 23 met nota G. Viseur; Pol. Rb. Boom 25 jan. 1957, R.W. 1956-1957, kol. 1.185; R.v.S. 25 nov. 1958, Teeuwen nr. 6697, A.A. R.v.S. 1958, bl. 861; zie ook L. Blontrock : La police communale et la colombophilie, Mouv. comm. 1957, p. 529 sqq.

(37) K.B. 6 maart 1957, St. 16 juni 1957, bl. 4.249; K.B. 18 april 1957, St. 3 juli 1957, bl. 4.796, zie ook parlementaire vragen en antwoorden 15 april 1958, Mouv. Comm. 1958, p. 340.

(38) V. en A. Senaat 11 sept. 1962, nr. 43, 1961-1962.

(39) Cass. 18 oct. 1937, R.A. 1938, p. 53; Cass. 6 februari 1950, R.A., 1950, p. 236.

(40) Cass. 24 febr. 1930, R.A., 1930, p. 488.

(41) Cass. 6 febr. 1950, R.A., 1950, p. 236.

(42) Rb. Verviers 31 maart 1935, R.C., 1956, p. 31.

(43) Cass. 24 nov. 1961, R.W. 1961-1962, kol. 1741.

(44) Cass. 27 maart 1882, Pas., I, p. 243.

(45) Cass. 8 juli 1907, R.A. 1908, p. 121.

(46) Een voortreffelijke behandeling van dit onderwerp vindt men in het Adm. Lexicon : F. Wastiels : Aankondiging (aanplakking en reclame), sept. 1961, bl. 21.

(47) Cyr. Cambier : trefwoord « Aansprakelijkheid » in : Adm. Lexicon, nr. 126.

(48) Pol. Rb. Tienen. 15 maart 1961, J.T. 1961, p. 462.

(49) Cass. 15 mei 1961, de gemeente, 1962, p. 290, met noot F. Wastiels.

(50) R.v.S. 10 jan. 1961, Bernaerts, arrest nr 8336, T.v.B. 1961, bl. 276, met advies F. Debaedts en R.v.S. 30 nov. 1961, Monnier, Nr. 8998, R.W. 1961-1962, kol. 1756.

(51) Cass. 5 febr. 1855, Pas. 1855, I, p. 105.

(52) Gewijzigd door K.B. 25.11.1960, St. 8 dec. 1960, bl. 9.373.

(53) R.v.S. 10 jan. 1961, Bernaerts, nr. 8336, T.v.B. 1961, bl. 276.

(54) Cfr. nota 53.

(55) K.B. 12 aug. 1950, Rev. Comm. 1951, bl. 92.

(56) R.v.S. 31 jan. 1952, V.z.W. Verbroedering der Ontmijners van België, nr. 1279, T.v.B. 1952, bl. 130.

(57) R.v.S. 24 april 1953 Boi, nr. 2.387, T.v.B. 1953, bl. 325.

(58) K.B. 4 april 1957, St. 14 juni 1957, bl. 494.

(59) Vragen en Antwoorden, Senaat, 1957, nr. 20, bl. 299.

(60) Buttgenbach A., Op. Cit. 1959, nr. 483 ter., p. 411.

(61) Wetsontwerpen nr 420 en 421 alsmede 422 en 423, Kamer van Volksvertegenwoordigers, zittijd 1961-1962, 16 aug. 1962.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 4 december 1961.

Voorzitter : M. Rutsaert.
Raadsheer-verslaggever : M. Naulaerts.
Advokaat-generaal : M. Depelchin.

Kansspel. — Vereisten voor de strafbaarheid.

De exploitatie van een kansspel is slechts strafbaar voor zover zij een werkelijk spel tot voorwerp heeft, waarbij de speler een bepaald voordeel, hoe gering ook, hetzij in geld, hetzij in natura, behaalt in geval hij een bepaald feit bewerktstelt.

Procureur-generaal te Gent t./ Bonaventure.

Gelet op het bestreden arrest, op 20 juni 1961 gewezen door het Hof van beroep te Gent;

Over het middel, afgeleid uit de schending van artikel 1 van de wet van 24 oktober 1902;

doordat het bestreden arrest, zonder te betwisten dat het onderhavig spel een kansspel is, de strafbaarheid van de exploitatie ervan verwerpt om reden dat « de speler geen prijs noch in geld noch in natura kon winnen en dat de speler deze omstandigheden kende en dus geen kansen had »,

dan wanneer artikel 1 van de wet van 24 oktober 1902 elke exploitatie van een kansspel heeft willen belletten, ongeacht de waarde of de aard van de inzetten, ook wanneer de afhouding op de inzetten van de spelers slechts het huurgeld voor de toestellen tegenwoordigt,

en dan wanneer de manier van exploitatie van onderhavig spel, afgezien van het al dan niet aanwakkeren van de geldzucht bij de spelers, tot het inpalmen leidt door de exploitant van de volledige inzet, bekomen door de speeldrift, terwijl, bij het uitloven van een premie, deze inzet ten minste met de waarde van deze laatste wordt verminderd :

Overwegende dat de exploitatie van een kansspel slechts strafbaar is voor zover zij een werkelijk spel tot voorwerp heeft, waarbij de speler een bepaald voordeel, hoe gering ook, hetzij in geld, hetzij in natura, behaalt ingeval hij een bepaald feit bewerktstelt;

Overwegende dat uit het bestreden arrest blijkt dat de vrijspraak van de beklaagde is gegrond op het feit dat, ten deze, geen enkel voordeel noch in geld noch in natura aan de speler is toegekend, en dat de speler dus geen kansen heeft;

Dat het arrest zodoende vaststelt dat het onderwerpelijk speeltoestel geen kansspel is, omdat het geen spel is in de juridische betekenis van dit woord, en het beschikkend gedeelte van zijn beslissing wettig rechtvaardigt, zonder de in het middel aangehaalde wetsbepaling te schenden;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

En overwegende dat de substantiële af op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Laat de kosten de Staat ten laste.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 16 februari 1962.

Voorzitter : M. Bayot.
Raadsheer-verslaggever : M. de Bersaques.
Procureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.
Advokaat : Mr. Simont.

Verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorvoertuigen. — De rechtstreekse vordering van de benadeelde tegen de verzekeraar verjaart slechts na verloop van drie jaar, ongeacht de kortere verjaringen van zes maanden en een jaar, die de dader van het schadelijk feit zou kunnen inroepen.

Van het beginsel, dat de schuldenaar aan wie de wet het recht toekent een rechtstreekse vordering tegen de schuldenaar van zijn schuldenaar in te stellen, principieel die vordering niet vermag uit te oefenen, indien zijn vordering tegen zijn eigen schuldenaar verjaard is, mag door de wetgever worden afgeweken.

Een dergelijke afwijking werd ingevoerd bij artikel 10, eerste lid, van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen ten aanzien van de bij artikel 6 van dezelfde wet toegekende rechtstreekse vordering tegen de verzekeraar in dier voege dat, ongeacht de door de Belgische wetgeving voorziene verjaringen van zes maanden en een jaar, de uit voormelde wet voortvloeiende rechtstreekse vordering van de benadeelde tegen de verzekeraar slechts verjaart door verloop van drie jaar te rekenen van het feit, waaruit de schade ontstaan is.

N.V. Le Secours de Belgique t./ Vanderbruggen.

Gelet op het bestreden vonnis, op 20 december 1960 in laatste aanleg door de Rechtbank van Koophandel te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28 van de wet van 17 april 1878 bevattende de voorafgaande titel van het Wetboek van rechtspleging in strafzaken, gezegd artikel 26 gewijzigd door artikel 1 van de wet van 30 maart 1891 (en voor zoveel als nodig schending van gezegd artikel 1), 7 van de wet van 1 augustus 1899 houdende herziening der wetgeving en der reglementen op de politie van het vervoer, 5, 6 (inzonderheid eerste lid), 10 (inzonderheid eerste lid), 11 (inzonderheid eerste lid), en 13 van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis de oorspronkelijke vordering ontvankelijk en gegrond verklaart,

dan wanneer die vordering, ingesteld bij exploit van 1 september 1960 en rechtstreeks uitgeoefend tegen aanlegster overeenkomstig artikel 6 van de wet van 1 juli 1956 in het middel aangeduid, ertoe strekte aanlegster te doen veroordelen om aan verweerder schadevergoedingen te betalen tot herstel van het na deel aan deze laatste zo beweerde veroorzaakt, door de aangestelde van de verzekerde van aanlegster, bij een verkeersongeval dat overkwam op 12 september 1957,

dan wanneer het vervallen, door verjaring of door alle andere oorzaak, van de schuldvordering waarover

een schuldeiser beschikt tegen zijn onmiddellijke schuldenaar, die schuldeiser door het feit zelf niet ontvankelijk maakt de rechtstreekse vordering uit te oefenen welke hij anders bezat tegen de schuldenaar van die onmiddellijke schuldenaar;

dan wanneer, in dit geval, daar de vordering waarover verweerder beschikt — quod non — tegen zijn onmiddellijke schuldenaar, de verzekerde van aanlegster, sedert 12 september 1958 verjaard was bij toepassing van artikel 7 van de wet van 1 augustus 1899 in het middel aangeduid, de rechtstreekse vordering later door verweerder gericht tegen aanlegster door exploit van 1 september 1960, dus niet ontvankelijk was, zodat het bestreden vonnis door die vordering ontvankelijk en gegrond te verklaren, de in het middel aangeduide bepalingen geschonden heeft :

Overwegende, weliswaar, dat de schuldeiser aan wie de wet, zoals ten deze artikel 6 van de wet van 1 juli 1956, het recht toekent een rechtstreekse vordering tegen de schuldenaar van zijn schuldenaar in te stellen, principieel, die vordering niet vermag uit te oefenen indien zijn vordering tegen zijn eigen schuldenaar verjaard is;

Doch, overwegende dat de wetgever van dat beginsel mag afwijken;

Dat die afwijking uit de termen zelf van artikel 10, eerste lid, van gezegde wet blijkt, hetwelk luidt : « iedere uit deze wet voortvloeiende rechtsvordering van de benadeelde tegen de verzekeraar verjaard door verloop van drie jaar te rekenen van het feit waaruit de schade is ontstaan »;

Dat de termen « iedere rechtsvordering » en « feit waaruit de schade is ontstaan » algemeen zijn en niet toelaten uit hun toepassing te sluiten de rechtstreekse vordering van de benadeelde, wiens schade als oorzaak heeft een inbreuk op de strafwet;

Overwegende, trouwens, dat de wil van de wetgever door de voorbereidende werkzaamheden van de wet bevestigd wordt;

Dat, immers, het laatste verslag van de Commissie van Justitie van de Kamer, uitgebracht op 21 maart 1956, en het verslag van de Commissie van Justitie van de Senaat, uitgebracht op 12 juni 1956, voor de verklaring van de bepalingen overgenomen, zoals artikel 10, uit het verdrag te Brussel ondertekend op 7 januari 1955 tussen België, Nederland en Luxemburg, verwijzen naar de definitieve toelichting van de Belgisch-Nederlandse-Luxemburgse Studie Commissie tot eenmaking van het Recht, die de tekst van gezegd verdrag had opgesteld, toelichting die gevoegd is bij voormeld verslag van de Commissie van Justitie van de Kamer;

Dat, volgens de toelichting van de Belgisch-Nederlandse-Luxemburgse Commissie, krachtens artikel 10, eerste lid, de verjaring van zes maanden of van één jaar, door de Belgische wetgeving voorzien inzake publieke vordering en in zake burgerlijke vordering ingesteld door de benadeelde tegen de dader van een schadelijk feit, hetwelk een overtreding of een misdrijf tegen de wetgeving op de politie van het wegverkeer uitmaakt « de benadeelde niet zal beletten een vordering in te stellen tegen de verzekeraar, zolang de termijn van drie jaar niet is verstreken », en dat die afwijking van de toen in voege zijnde Belgische wetgeving gerechtvaardigd werd door de overweging dat, wat de rechtstreekse vordering tegen de verzekeraar betreft, « de bescherming van de benadeelde in de drie landen gelijk moet zijn »;

Dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt aanlegster tot de kosten.

RAAD VAN STATE

5e Kamer. — 8 juni 1962.

Voorzitter : M. Vranckx.

Raadsheren : M.M. Mast en Mees.

Substituut-auditeur-generaal : M. De Leye.

Advokaten : Mrs. Houtekier en Cyr. Cambier.

1. **Rechtspleging. — Voorwaarden.**
2. **Rijkspersoneel. — Bevordering. — Ancienniteit. — Belang.**

1. *Is niet ontvankelijk, omdat het niet beantwoordt aan de eis gesteld in art. 2, 2° van de procedure-regeling, het beroep dat steunt op de eventuele motieven van het nog tussen te komen arrest, motieven waarvan niemand kennis kan dragen op het ogenblik van het instellen van de eis.*
2. *Een ambtenaar, al is hij met dezelfde graad bekleed als de in de volgens de reglementen niet regelmatig ingestelde of niet vacante betrekkingen bevorderde personeelsleden en al heeft hij in die graad dezelfde ancienniteit als deze, heeft er een persoonlijk en actueel belang bij geen groter aantal mededingers voor latere bevorderingen te hebben dan verantwoord is door de bepalingen die het aantal en de instelling van met zijn graad overeenstemmende betrekkingen regelen.*

Naaykens en Vaes t/ Belgische Staat (1. Minister van Buitenlandse Zaken, 2. Minister van Buitenlandse Handel)

Arrest nr. 9448.

Overwegende dat de beroepen ingediend door Jan Naaykens respectievelijk strekken tot vernietiging :

1° van de koninklijke besluiten dd. 26 november en 15 december 1958, waarbij tweeënvertig ambtenaren der vierde administratieve klasse van de buitenlandse dienst tot de derde administratieve klasse worden bevorderd met ingang van 1 november 1958;

2° van het koninklijk besluit dd. 31 maart 1959, waarbij vijf ambtenaren der vierde administratieve klasse van de buitenlandse dienst tot de derde administratieve klasse worden bevorderd met ingang van 1 november 1958;

Overwegende dat het beroep ingesteld door Robert Vaes strekt tot vernietiging van het koninklijk besluit van 8 augustus 1959, waarbij de eerste verzoeker te zamen met zes andere ambtenaren, met ingang van 1 november 1958, wordt bevorderd tot de derde administratieve klasse van de buitenlandse dienst van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en van Buitenlandse Handel;

Overwegende dat de bestreden besluiten respectievelijk op 29 januari 1959, 17 juni 1959 en 10 september 1959 bij uittreksel in het Belgisch Staatsbelad zijn bekendgemaakt;

Overwegende, wat het beroep betreft ingesteld door Robert Vaes, dat verzoeker, na te hebben uiteengezet dat hij niet tussengekomen is in de zaak door het eerste beroep van Naaykens bij de Raad van State aanhangig gemaakt, omdat hij « overtuigd was, ener-

» zijds, dat de ingeroepen argumenten de Raad van State niet zouden overreden en, anderzijds, dat het departement van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel het nodige zou doen om de aangevallen beslissingen op afdoende wijze te rechtvaardigen », tot staving van zijn beroep enkel doen gelden : « Het komt me voor dat hetgeen zal gelden voor de eerste koninklijke besluiten, noodzakelijkerwijze ook toepasselijk zal zijn op het koninklijk besluit van 8 augustus 1959 »;

Overwegende dat uit de overtuiging door de tweede verzoeker uitgesproken in verband met de ongegrondheid van de middelen door Naaykens ingeroepen en uit het gebruik van de toekomstige tijd in laatstvermelde passus uit het verzoekschrift, moet worden afgeleid dat hij zijn eis tot vernietiging van het door hem bestreden besluit wil doen steunen niet op de middelen die door verzoeker Naaykens reeds zijn ingeroepen en door de tegenpartij en de Raad van State gekend zijn, doch op de motieven van het arrest waarbij de door de eerste verzoeker bestreden besluiten eventueel zouden worden vernietigd, motieven waarvan de tegenpartij en de Raad van State zomin als van verzoeker zelf onmogelijk kunnen kennis dragen op het ogenblik dat het beroep is ingesteld; dat een zodanige uiteenzetting van de middelen niet beantwoordt aan de eis gesteld in artikel 2, 2°, van de procedure-regeling; dat het beroep ingesteld door Robert Vaes niet ontvankelijk is;

Overwegende dat de tegenpartij doet gelden dat de beroepen ingesteld door Jan Naaykens niet ontvankelijk zijn wegens gemis van belang in hoofde van verzoeker; dat volgens haar dit gemis van belang voortvloeit uit de bevordering van verzoeker tot de derde administratieve klasse met ingang van 1 november 1958, hetzij tot dezelfde graad en met dezelfde anciënniteit in die graad als de ambtenaren wier bevordering hij bestrijdt;

Overwegende dat verzoeker als eerste middel doet gelden dat de bestreden besluiten genomen zijn met schending van artikel 19 van het koninklijk besluit van 25 april 1956 tot vaststelling van het statuut der personeelsleden van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel, alsmede van artikel 34 van het koninklijk besluit van 14 januari 1954 houdende organiek reglement van genoemd Ministerie, doordat, hoewel uit die bepalingen voortvloeit dat bevorderingen tot de derde klasse eerst kunnen geschieden wanneer een tot die klasse behorende betrekking openstaat en geen bevordering kan gedaan worden dan in geval van vacature van een ambt, de bestreden besluiten bevorderingen verlenen tot betrekkingen die niet vacant zijn en zelfs geen organiek bestaan hebben; dat hij als derde middel inroept dat, mochten de gegeven betrekkingen ingesteld zijn geweest door de bestreden besluiten zelf, deze laatste zouden genomen zijn met schending van de artikelen 1, 2, 6 en 7 van het koninklijk besluit van 20 juni 1955 houdende syndicaal statuut van het personeel der openbare besturen, doordat de syndicale raad van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel niet werd geraadpleegd over de in die besluiten vervatte maatregelen;

Overwegende dat verzoeker zodoende niet de vernietiging vraagt van volgens hem onregelmatige bevorderingen in bestaande vacante betrekkingen, van personeelsleden die minder anciënniteit bekomen in hun nieuwe graad dan hijzelf reeds in die graad bezit, doch van bevorderingen in volgens hem niet overeenkomstig de reglementen ingestelde en alleszins niet vacante be-

trekkingen; dat een ambtenaar, al is hij met dezelfde graad bekleed als de in zodanige betrekkingen bevorderde personeelsleden en al heeft hij in die graad dezelfde anciënniteit als deze, er een persoonlijk en actueel belang bij heeft geen groter aantal mededingers voor latere bevorderingen te hebben dan verantwoord is door de bepalingen die het aantal en de instelling van met zijn graad overeenstemmende betrekkingen regelen; dat de beroepen door de eerste verzoeker ingesteld derhalve ontvankelijk zouden zijn, in zover mocht blijken dat de bestreden benoemingen gedaan zijn in niet regelmatig ingestelde of niet vacante betrekkingen;

Overwegende dat tot dusver geen onderzoek werd ingesteld naar de gegrondheid van de middelen ingeroepen tot staving van die beroepen;

Besluit :

Artikel 1.

Het beroep ingesteld door Robert Vaes is verworpen.

Artikel 2.

De kosten van het beroep ingesteld door Robert Vaes, bepaald op 750 frank, komen ten laste van genaamde.

Artikel 3.

De debatten zijn heropend wat betreft de beroepen ingesteld door Jan Naaykens.

Artikel 4.

De heer substituut-auditeur-generaal De Leye is met het aanvullend onderzoek belast.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1ste Kamer. — 13 april 1962.

Voorzitter (dwn.) : M. Van Mallegheem.

Raadsheren : M.M. Beeckman en De Clercq.

Advokaat-generaal : M. Matthijs.

Advokaat : Mr. A. De Riemaeker (Ninove).

1. **Beroep. — Akte van hoger beroep betekend aan de woonplaats door geïntimeerde vermeld in het betekeningsexploot van het vonnis. — Woonstverandering van geïntimeerde. — Geldigheid van de betekening van de akte van hoger beroep.**
2. **Burgerlijk procesrecht. — Verstek van appellant bij gebrek aan besluiten en van verscheidene geïntimeerden bij gebrek aan verschijning. — Hernieuwde dagvaarding van verstekmakende geïntimeerden door verschijnende en concluderende medegeïntimeerden. — Art. 153 W.B.Rv. — Toepasselijk vóór het Hof van Beroep. — Arrest geldend als op tegenspraak gewezen.**
1. *Is geldig de betekening van de akte van hoger beroep aan de woonplaats door geïntimeerden zelf vermeld in het betekeningsexploot van het aangevochten vonnis op hun verzoek gedaan, ofschoon sindsdien geïntimeerden elders wettelijk gehuisvest zijn.*
2. *De procedure voorzien en geregeld bij art. 153-W.B.Rv., betreffende de hernieuwde dagvaarding van diegenen onder de gedaagden die verstek laten gaan, waarna bij één en hetzelfde vonnis dat op tegenspraak gewezen wordt beschouwd, uitspraak wordt gedaan tussen al de partijen, diegenen erin begre-*

pen die, na verschenen te zijn, zouden ophouden te verschijnen of niet zouden concluderen, is toepasselijk vóór het Hof van beroep (art. 470-W.B.Rv.).

Geldt derhalve als op tegenspraak gewezen, het arrest geveld in zake, waarin de verschijnende en concluderende geïntimeerden de bij niet verschijning verstekmakende medegeïntimeerden opnieuw vóór het Hof hebben doen dagvaarden, mits aanzegging aan appellant, die verstek laat gaan bij gebrek aan besluiten.

Goossens, Alfons t/ Boterbergh, Maria en anderen
en t/ Vanden Storme, Henri en anderen.

Advies O.M.

I. Nopens hetgeen voorafgaat :

De oorspronkelijke vordering, ingesteld voor de rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde bij deurwaardersexploot van 10 december 1948, strekte tot het horen bevelen van de vereffeningdeling der nalatenschappen van wijlen Goossens Jean-Baptist en Hoebeke Melanie, respectievelijk overleden te Kerksken op 17 januari 1924 en op 19 mei 1939, en van de huwelijksgemeenschap welke tussen hen beiden bestaat heeft. Verder te horen verklaren dat twee overeenkomsten van koop-verkoop verleden voor notaris De Vuyst te Borsbeke op 3 april 1939, verdoken giften uitmaken en te horen bevelen dat de verkochte onroerende goederen in de nalatenschap van Hoebeke Melanie zullen ingebracht worden. Verder nog te horen bevelen dat de partijen Vanden Storme in de gemeenschap en in de nalatenschap van Hoebeke Melanie, de titels zullen inbrengen die in hun woning werden gevonden. Vervolgens, de inbreng te horen bevelen van de vruchten of intresten van bovenbedoelde roerende en onroerende goederen. Ten slotte te horen verklaren dat de partijen Vanden Storme en Goossens Alfons geen deel zullen hebben in de goederen door hen geheeld.

Op verzet tegen een eerste vonnis bij verstek bij niet verschijning van oorspronkelijke verweerders dd. 20 december 1949, heeft de rechtbank, op verzet van partijen Vanden Storme Frans en Henri en van partij Goossens Alfons, op 29 november 1950 een vonnis uitgesproken — bij verstek bij niet verschijning t.o.v. partijen Goossens Alice, Raes Francies, Walter Mary en Goossens John, en op tegenspraak wat al de overige partijen betreft, — vonnis waarbij beslist werd dat :

1) De twee verkoopovereenkomsten verdoken giften zijn, het voorwerp van de eerste zal ingebracht worden in natura in de nalatenschap van Hoebeke Melanie, terwijl de tweede verdoken gift met vrijstelling van inbreng gedaan werd;

2) De partijen Vanden Storme de helft der titels met een gezamenlijke nominale waarde van 8.000 frank of hun tegenwaarde in voornoemde nalatenschap dienden in te brengen;

3) Partijen Vanden Storme en Goossens Alfons de vruchten of intresten van de door hen geheelde goederen, verworven sedert het openvallen der nalatenschap in de massa dienden in te brengen;

4) Partijen Vanden Storme als erfgenamen van Goossens Marie-Emilie, alsook Goossens Alfons, in de nalatenschap van Hoebeke Melanie geen aanspraak zullen mogen maken op de verdoken giften door haar bekomen en zowel door haar zelf als door hen geheeld;

5) De verrichtingen van rekening, verdeling en vereffening van de nalatenschap van Hoebeke Melanie

door het ambt van notaris De Vuyst zouden geschieden.

Tegen dit vonnis, hem betekend op 10 maart 1951, heeft Goossens Alfons, bij akte van 9 mei 1951, dus binnen de wettelijke termijn, hoger beroep ingesteld tegen al de andere partijen. Zijn grievenschrift liet hij eerst op 22 december 1956 aan de bij pleitbezorger verschijnende geïntimeerden betekenen, te weten de erfgenaam van wijlen Goossens Gustaaf, alsook de echtgenoten Van Impe-Goossens, terwijl de andere geïntimeerden voor het Hof niet verschijnen.

Op verzoek van zelfde verschijnende geïntimeerden, werden de niet verschijnende geïntimeerden, bij deurwaardersexploten van 8 november 1961 voor het Hof herdaagd, met het oog op de toepassing van art. 153 W.B.Rv., herdaging welke bij akte van pleitbezorger tot pleitbezorger, dd. 21 november 1961, aan appellant werd aangezegd.

Verschijnende geïntimeerden hebben ten slotte op 30 november 1961 ten gronde geconcludeerd.

Op de terechtzitting van 25 januari 1962 vorderden de verschijnende geïntimeerden de toekenning van deze besluiten, terwijl Mr. Dubois, pleitbezorger van appellant, verklaarde zonder onderrichtingen te zijn.

II. Wat de akte van hoger beroep betreft ten opzichte van geïntimeerden Goossens, Hilda en haar echtgenoot, De Ridder, Désiré :

Geïntimeerden houden voor dat de akte van beroep, betekend bij exploot van deurwaarder Van den Eynde van Asse (Brabant) op 9 mei 1951 aan de echtgenoten De Ridder - Goossens, sprekende aan hun buurvrouw, te Hekelgem, nietig is, omdat voornoemde betekenden, sedert 13 april 1951 de gemeente Hekelgem hadden verlaten en alsdan wettelijk gehuisvest waren te Erembodegem, Brusselbaan n° 273, wat bewezen wordt door middel van een uittreksel uit de bevolkingsboeken van laatstvermelde gemeente.

1) Er dient vooreerst te worden opgemerkt dat een akte van hoger beroep op geldige wijze betekend wordt aan de woonplaats door de geïntimeerde zelf aangeduid in de akte van betekening van het vonnis (Zie : R.P.D.B., Tw. Appel en matière civile et commerciale, n° 210; Vgl. Cass. 2 november 1911, Pas. 1911, I, 541, waar het gaat om de betekening van een voorziening tot verbreking, doch het principe is hetzelfde). Op 10 maart 1951, datum van de betekening van het vonnis « a quo » hebben geïntimeerden De Ridder - Goossens in de akte van betekening hun woonplaats vermeld als zijnde gelegen te Hekelgem, aan de Brusselbaan n° 120, waar ze trouwens metterdaad nog wettelijk gehuisvest waren, vermits zij eerst op 13 april 1951 deze woonplaats naar Erembodegem overbrachten.

2) Vervolgens, indien nu werkelijk de akte van beroep niet geldig betekend werd aan de persoon of aan de woonplaats van voornoemde geïntimeerden en derhalve nietig zou zijn, dan nog is art. 173 W.B.Rv. toepasselijk, zodat de akte van hoger beroep niet nietig is, wanneer deze geïntimeerden niet geschaad werden.

Geïntimeerden De Ridder - Goossens doen van zodanige schade of van enig nadeel niet blijken, en hun opwerping blijft m.i. zonder de minste inslag op de verdediging van hun rechten en belangen.

Wij besluiten dan ook tot de verwerping van hun nietigheidsexceptie, en derhalve tot de geldigheid van de akte van hoger beroep.

III. Wat de grond van het geschil betreft. (zonder belang).

IV. Wat de toepassing betreft van art. 153 W.B.Rv. :

Naar luidt van dit artikel, indien van twee of meer gedagvaarde partijen de ene niet en de andere wel verschijnt, kunnen de in gebreke blijvende partijen, een maand na het verstrijken van de termijnen van dagvaarding, opnieuw worden gedagvaard, hetzij door de partij die eerst heeft gedagvaard, hetzij door elke andere in de zaak betrokken partij. In dat geval wordt in de herdaging, op straffe van nietigheid, vermeld dat het te verlenen vonnis voor geen verzet vatbaar zal zijn. Ten minste acht dagen voor het oproepen van de zaak wordt de herdaging aangezegd aan de pleitbezorgers der andere partijen, of, indien zij geen pleitbezorger hebben, aan partijen zelf. Bij het verstrijken van de nieuwe termijnen van dagvaarding wordt er bij één en hetzelfde vonnis, dat als een vonnis op tegenspraak gewezen wordt beschouwd, uitspraak gedaan tussen al de partijen, diegenen er in begrepen die, na verschenen te zijn, zouden ophouden te verschijnen of niet zouden concluderen.

Deze procedure van « *défaut - jonction* », waarbij aldus een algemene faculteit van herdaging gegeven wordt, mag dus aangewend worden door alle partijen in zake, zowel door aanleggers als door ieder van de verschijnende verweerders (zie verslag van de Koning van het K.B. n° 300 van 30 maart 1936, Pasinomie, 1936, blz. 217, 2° kolom; Van Lennep, « Belgisch Burgerlijk Procesrecht », B IV, n° 317, blz. 64).

De schijnende geïntimeerden, vertegenwoordigd door Mr. Cruyt, hebben van deze wetsbepaling voor het Hof gebruik gemaakt en de hierbij voorziene procedure toegepast; zij vorderen derhalve de uitspraak van een arrest dat voor geen verzet meer vatbaar zal zijn. De bij deze procedure voorziene herdaging en aanzegging werden regelmatig, en mits naleving der gestelde termijnen, betekend. Kan echter deze procedure, bij art. 153 W.B.Rv. voorzien voor de rechtbank van eerste aanleg, toegepast worden, zoals in zake, voor het Hof van beroep?

Ingevolge art. 470 W.B.Rv. moeten alle regelen voorgeschreven voor de rechtbanken van eerste aanleg, ook nageleefd worden voor de rechtspleging voor de hoven van beroep, bij uitsluiting echter van de procedure voorzien bij art. 152 bis W.B.Rv. (art. 9 K.B. n° 300 van 30 maart 1936), welke enkel en alleen geldt voor de zaken die in eerste aanleg voor deze rechtbank gebracht zijn (Vgl. Cass., 26 mei 1955, R.W. 1955-1956, 1078; R.C.J.B., 1956, blz. 149 en volg. met instemmende noot van E. Gutt en A. Bernard). Behalve deze uitdrukkelijke uitsluiting maakt art. 470 W.B.Rv. geen enkele andere uitzondering.

Er wordt dan ook aangenomen dat art. 153 W.B.Rv. betreffende de hernieuwde dagvaarding van diegenen onder de gedaagden die verstek laten gaan, ook van toepassing is op de rechtspleging in hoger beroep; het verslag van de Koning, dat het K.B. n° 300 dd. 30 maart 1936 voorafgaat, verklaart het trouwens uitdrukkelijk (« *Cette disposition (art. 153, C. Fr. civile) est pareillement applicable devant la Cour d'appel* »). Zie Pasinomie, 1936, blz. 218, eerste kolom; Braas, « Précis de Proc. civ. », B. II, blz. 645, n° 1246 in fine en voetnoot n° 2; A.P.R., Tw., Beroep in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel, n° 800; Vgl. Cass. 21 juni 1951, Pas. 1951, I, 726 en Arr. Hof van Cass. 1951, blz. 629).

Verder, gelet op de bewoordingen zelf van art. 153 W.B.Rv., waarbij de faculteit van hernieuwde dagvaarding verleend wordt zowel aan de partij die eerst heeft gedagvaard (dus in graad van beroep de appellant) als aan elke andere die in de zaak betrokken is

(dus in graad van beroep een of meer verschijnende geïntimeerden) dient, in onderhavig geval, de herdaging betekend aan de niet verschijnende geïntimeerden met aanzegging aan appellant, ten verzoeken van de wel verschijnende geïntimeerden, als volkomen regelmatig te worden beschouwd.

Wij besluiten dus tot de ontvankelijkheid van het hoger beroep doch tot de afwijzing er van als ongegrond, dit alles bij arrest waarbij uitdrukkelijk zal worden bepaald dat de beslissing voor geen verzet meer vatbaar zal zijn.

Arrest

Gehoord de partijen Mr. Cruyt in hun middelen en besluiten;

Gezien de stukken, o.m. in eensluitende uitgifte overgelegd, het vonnis gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde, burgerlijke Kamer met drie rechters, op 29 november 1950;

Overwegende dat het beroep tijdig en regelmatig naar de vorm werd ingesteld;

Overwegende dat appellant verstek laat gaan wegens niet concluderen;

Overwegende dat geïntimeerden Frans Vanden Storme, Henri Vanden Storme, Alice Goossens, Francis Raes, Mary Walter, John Goossens, alhoewel behoorlijk opgeroepen, geen pleitbezorger hebben aangesteld;

Overwegende dat Frans Vanden Storme hangend het beroep overleden is; dat de geïntimeerden vertegenwoordigd door Mr. Cruyt, zijn reeds in rechte staande erfopvolger, Henri Vanden Storme, tot gedinghervatting hebben gedagvaard;

Overwegende dat de geïntimeerden vertegenwoordigd door Mr. Cruyt, ook de vijf verstekmakende geïntimeerden herdaagd hebben op grond van art. 153 W.B.Rv., met vermelding in het exploit dat het te verlenen arrest niet vatbaar zal zijn voor verzet; dat deze herdaging tijdig aan de pleitbezorger van appellant werd aangezegd;

Overwegende dat dienvolgens onderhavig arrest zal gelden als op tegenspraak gewezen (Braas, Proc. civ., T. II, n° 1246 in fine en voetnoot n° 2; Pasinomie 1936, p. 217; Verbr. 21 juni 1951, Pas. 1951, I, 726);

Overwegende dat de beroepsakte de geïntimeerden Goossens Hilda en haar echtgenoot De Ridder Désiré betekend werd aan de woonplaats door henzelf aangeduid in het exploit houdende de betekening van het vonnis a quo te hunnen verzoeken; dat, ofschoon sindsdien wettelijk elders gehuisvest, deze betekening geldig is te meer de geïntimeerden hierdoor geen enkel nadeel veroorzaakt werd (art. 173 W.B.R., A.P.R. Beroep n° 456 en 457);

dat dienvolgens de exceptie van nietigheid der beroepsakte ongegrond voorkomt;

Overwegende dat de beschikkingen van het vonnis a quo gesteund zijn op oordeelkundige beweegredenen, die het Hof overneemt;

Om deze redenen,

Het Hof, gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1935,

Gehoord in openbare terechtzitting de heer advocaat-generaal Matthijs in zijn eensluitend advies,

Oordelend als op tegenspraak bij toepassing van art. 153 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering,

Zegt dat de rechtspleging voor hervat gehouden

wordt in hoofde van geïntimeerde Henri Vanden Storme;

Verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond; veroordeelt appellant tot de kosten van de aanleg;

Beveelt de afscheiding der kosten ten behoeve van Mr. Cruyt, pleitbezorger die ter terechtzitting bevestigde de voorschotten te hebben gedaan.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1ste Kamer. — 17 mei 1962.

Voorzitter : M. Bossaert,

Raadsheren : M.M. Van Malleghem en Beeckman.

Advokaat-generaal : M. Matthijs.

Advokaten : Mrs. Van Impe en Van de Velde-Winant (Gent)

Pleitbezorger. — Ontkenning. — Advokaat. — Rechtsgeldige opdracht aan pleitbezorger tot aantekenen van verzet. — Overhandigen der stukken. — Gerechtelijke lastgeving. — Schadeloosstelling van de pleitbezorger.

Dient als ongegrond te worden afgewezen, met schadeloosstelling van de betrokken pleitbezorger, overeenkomstig art. 361 - W.Rv., de vordering tot ontkenning van gerechtelijke lastgeving gericht tegen een pleitbezorger, aan wie, ten einde aantekenen van verzet, de stukken werden overgemaakt door een advocaat, wiens opdracht van zijn cliënt om dit rechtsmiddel te doen instellen tevens volkomen regelmatig en rechtsgeldig werd bevonden.

V... t/C... en t/ anderen, ook inzake zijnde Mr. X...

Overwegende dat avoué Mr. X... bij verzoekschrift dd. 18 juli 1958 namens 1° C... René, handelende in zijn hoedanigheid van vader en wettige voogd over zijn minderjarige dochter Liliane C..., 2° C... Monique, meerderjarig geworden dochter van René C..., verzet aantekende tegen het arrest van dit Hof dd. 30 januari 1958, bij verstek gewezen niet concluderen tegenover onder meer gemelde C... René, in zijn hoedanigheid van vader en wettige voogd over zijn toentertijd minderjarige dochters C... Monique en C... Liliane voornoemd;

Overwegende dat opposanten C... René, C... Monique en de intussen meerderjarig geworden C... Liliane, verschijnend in persoon en bijgestaan door avoué Mr. Hebbelynck, op 28 oktober 1960 voor de heer Hoofdgriffier van het Hof van beroep te Gent verklaard hebben dat zij Mr. X... stellig ontkennen als hun avoué in de zaak n° 9274 van de algemene rol, waarin hij namens de aanzoekers een akte van verzet heeft opgesteld;

dat de ontkenning gesteund is op de bewering dat Mr. X... nooit de minste volmacht heeft bekomen, noch schriftelijk, noch mondeling en dat opposanten nooit Mr. X... gezien hebben, noch aan hem rechtstreeks of onrechtstreeks enige onderrichting gegeven hebben om verzet aan te tekenen;

Overwegende dat de heer advocaat V... van de balie van Gent, bij schrijven dd. 26 december 1960 toegezonden aan zijn confrater Mr. Jacques Van de Velde-Winant en aan avoué Mr. X... bevestigt dat hij in mei 1958 in het kabinet van Mr. Van de Velde-Winant de heer René C... heeft ontmoet, die hem opdracht

heeft gegeven verzet aan te tekenen tegen het arrest van 30 januari 1958 en hem daartoe zijn persoonlijk dossier ter hand heeft gesteld;

Overwegende dat C... René als vader en wettige voogd over zijn dochter Liliane, die op dit tijdstip nog minderjarig was, regelmatig in het bezit was van de processtukken;

dat de meerderjarige Monique niet aanwezig was toen de kwestieuze opdracht gegeven en het dossier overhandigd werd aan Mr. V...; dat echter, uit de brief op 19 januari 1960 door de consoorten C... toegestuurd aan Mr. Van de Velde-Winant, en mede-ondertekend door Monique en Liliane C..., houdende verklaring dat zij het geding niet meer hervatten en voortzetten welk destijds door hun vader werd ingesteld, duidelijk blijkt dat C... gehandeld heeft ingevolge een stilzwijgend mandaat van Monique;

Overwegende dienvolgens dat de regelmatigheid en de rechtsgeldigheid van de aan Mr. V... gegeven opdracht niet ernstig kan worden betwist;

Overwegende dat Mr. V..., ter vervulling van zijn opdracht, de heer avoué X... gelast heeft verzet aan te tekenen, zulks op grond van rechtsmiddelen die, volgens de brief van Mr. V..., stipt de zienswijze van René C... weergeven;

Overwegende dat het overhandigen van stukken, in principe, lastgeving behelst voor de advocaat en de avoué, vermits het mandaat ad litem de reden van de overdracht der stukken is (Van Lennep, Belg. burg. procesr., I, n° 617, blz. 248);

dat ingevolge een vaststaand en gewettigd gebruik de overdracht van stukken door een advocaat aan een avoué geldige opdracht betekent namelijk om verzet aan te tekenen;

Overwegende dienvolgens dat het volkomen ten onrechte is dat opposanten de gerechtelijke lastgeving jegens Mr. X... ontkennen;

Overwegende dat hun procedure tot ontkenning als tergend en roekeloos moet worden bestempeld; dat deze handelingen aan Mr. X... een zedelijke schade hebben berokkend die billijk op 2.000 frank mag worden begroot;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1935,

Gehoord in openbare terechtzitting de heer advocaat-generaal Matthijs in zijn eensluidend advies,

Verklaart de ontkenning van gerechtelijke lastgeving jegens pleitbezorger Mr. X... ongegrond, verworpt die ontkenning, beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gedaan worden ter griffie van dit hof, ten rande van de akte tot ontkenning;

Veroordeelt de consoorten C... in solidum om aan Mr. X..., ten titel van schadevergoeding, een som van 2.000 frank te betalen met de gerechtelijke intresten en de kosten van het tussengeschild;

Wijst de zaak naar de terechtzitting van 13 september eerstkomende voor de behandeling ten gronde van het verzet;

Beveelt de afscheiding der kosten ten behoeve van Mr. X... en van Mr. Cruyt, pleitbezorgers die ter terechtzitting bevestigden de voorschotten te hebben gedaan.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

11e Kamer — 5 april 1962.

Voorzitter : M. Grosemans.

Rechters : Mevr. Janssen-Pevtchin en M. Delva.

Advocaten : Mrs. Cochaux en Lahaye.

Handelshuur. — Uitwinningsvergoeding wegens uitbating in het bewuste pand van een gelijkaardige handel. — Begrip « gelijkaardige handel ».

Voor de adekwate beoordeling van het begrip « gelijkaardige handel », dat als voorwaarde voor de uitkeerbaarheid der bij art. 25-2° van de wet op de handelshuur voorziene uitwinningsvergoeding werd gesteld, dient als richtinggevend beginsel te worden aangenomen dat de — feitelijke of mogelijke — onrechtmatige inbezitting van een aanzienlijk gedeelte der cliënteel, in het algemeen als kenteken voor de uitoefening van een gelijksoortige handel geldt.

Aldus kan een praktisch criterium voor de gelijkaardigheid van die handel en de cliënteel worden gevonden in de omstandigheid dat de nieuwe huurder voordeel haalt uit de krachtingspanningen van zijn voorganger.

Indien echter het inschakelen in de nieuwe uitbating van een verwante of soortgelijke handel een aanwijzing is voor het gebeurlijk ongeoorloofd zich toeëigenen van cliënteel, dan kan het enkele feit van dit « inschakelen » op zichzelf niet volstaan om tot dergelijke usurpatie te besluiten. Er dient telkens in feite te worden nagespoord in hoever de nieuwe ter plaatse uitgebate handel, door het te koop stellen van een aantal gelijkaardige producten, als die welke in de vorige handelszaak aan de man werden gebracht, de voormalige cliënteel heeft opgeslorpt, zulks rekening houdend met de locale toestand en de commerciële ontwikkeling van het kwartier waar de bewuste zaak gevestigd is.

Van Hoof t/ Vandersmissen

Gelet op het ter zitting van 5 oktober 1956 door de Heer Vrederechter van het derde kanton te Brussel tegensprekelijk onder partijen gevelde vonnis ;

Overwegende dat het beroep, naar de vorm regelmatig voorkomt, dat het binnen de wettelijke termijnen werd ingesteld en dat zijn ontvankelijkheid niet wordt betwist ;

I - De oorspronkelijke vorderingen :

Overwegende dat de oorspronkelijke ten verzoeken van appellant in zijn hoedanigheid van gewezen huurder ingestelde vorderingen strekten :

— de eerste, tegen eerste en twee geïntimeerde gericht, bij dagvaarding van 1 juni 1956, tot solidaire veroordeling van voornoemden en betaling van een forfaitaire vergoeding ten bedrage van 64.000 F, tegenwaarde van twee jaar huishuur, bij toepassing van art. 25 3° van de wet van 30 april 1951 op de handelshuur, wegens het niet verwezenlijken, binnen de wettelijke termijn van zes maanden van het voornemen waarom appellant uit het hem verhuurde handelshuis, Camuselstraat, 64, te Brussel werd uitgewonnen ;

— de tweede, tegen alle drie de geïntimeerden gericht, bij dagvaarding van 28 juni 1956, tot solidaire veroordeling van voornoemden en betaling van een schadevergoeding ten bedrage van 200.000 F, hetzij :

1. een som van 96.000 F tegenwaarde van drie jaar huishuur ;
 2. een som van 104.000 F bij wijze van aanvullende schadevergoeding, onder voorbehoud van vermeerdering of vermindering hangende het geding ;
- het een en het ander bij toepassing van art. 25 - 6° van voormelde wet zoals gewijzigd bij art. 1 - 5° van de wet van 29 juni 1955, wegens uitbating in het kwestieuze pand van een gelijkaardige handel vóór het verstrijken van de wettelijk vastgestelde termijn van twee jaar ;

Overwegende dat deze beide procedures in het belang van een goede rechtsbieding door de eerste rechter werden samengevoegd ;

II - Voorwerp van het beroep :

Overwegende dat de door appellant op het bestreden vonnis uitgebrachte kritiek enkel betrekking heeft op de gelijksoortigheid van de door geïntimeerde Vandersmissen Georges in het bewuste goed opgerichte handel ; dat het beroep bijgevolg beperkt blijft tot het voorwerp van de bij dagvaarding van 28 juni 1956 ingestelde vordering ;

III - Betwisting :**A - wat de toepassing van de wet van 29 juni 1955 betreft :**

Overwegende dat appellant ten onrechte aanspraak maakt op de vergoeding voorzien bij art. 25 - 6° van de wet op de handelshuur, zoals die bij art. 1 - 5° van de wet van 29 juni 1955 werd gewijzigd, te weten : een vast bedrag dat gelijkstaat met drie jaar huishuur, vatbaar voor verhoging met de tot volledig herstel der opgelopen schade verschuldigde sommen ;

Overwegende inderdaad dat de beschikkingen van de wet van 29 juni 1955 op de onderhavige contractuele verhouding niet toepasselijk zijn, daar deze wet luidens haar artikel 2 enkel toepasselijk was op de op 10 juli 1955 lopende handelshuurovereenkomsten en op de hangende gedingen (zie Paternoster W, Baux Commerciaux, commentaire de la loi du 29 juin 1955, modifiant celle du 30 avril 1951, n° 30, p. 27), terwijl de hierbedoelde overeenkomst sinds 1 april 1955 beëindigd was, en de desbetreffende procedures eerst in juni 1956 werden ingeleid ;

Overwegende derhalve dat appellant, in de onderstelling dat zijn vordering op dit punt gegrond zou worden bevonden, ten hoogste in aanmerking kan komen voor de door hem in ondergeschikte orde gevorderde vergoeding, zoals die vóór het van kracht worden van de wet van 29 juni 1955 bij het voormalig artikel 25, 5° en 6° was bepaald, hetzij een forfaitair gedeelte gelijk aan de tegenwaarde van twee jaar huishuur, gebeurlijk verhoogd met een aanvullende uitwinningsvergoeding, in het bij datzelfde art. 25 - 6° voorziene geval ;

B - wat de gelijkaardigheid van de nieuwe handel betreft :

Overwegende dat appellant blijkens de termen van de door hem opgestelde dagvaarding aan geïntimeerde Vandersmissen Georges ten laste legde in het kwestieuze pand een handel te hebben geopend die « gelijk » was aan die welke hijzelf aldaar destijds had uitgebraat ;

Overwegende dat appellant thans tegen het bestreden vonnis inbrengt dat het de term « gelijk » met het wettelijk begrip « gelijkaardig » heeft verward en aldus

ten onrechte beslist dat de door de derde geïntimeerde opgerichte handel niet kan worden beschouwd als een «spekslagerij» die de wettelijk beoogde gelijkaardigheid vertoont ten opzichte van de vroegertijd door appellant in het bewust goed geëxploiteerde beenhouwerij-spekslagerij, met dien verstande althans dat geen ontvreemding van cliënteel ten nadele van laatstgenoemde door de nieuwe toestand kan zijn teweeggebracht;

Overwegende dat niet wordt betwist dat derde geïntimeerde, na in het kwestieuze pand een aantal verbouwingswerken te hebben laten uitvoeren, waarvan de voltooiing ongeveer een jaar in beslag heeft genomen, aldaar een kruidenierszaak heeft geopend onder de benaming «Coin des Primeurs»;

dat evenmin wordt ontkend dat tijdens de geïncrimineerde periode in deze winkel sommige vleeswaren werden aan de man gebracht, als daar zijn: gekookte en rauwe hesp, salamiworst, lever- en vleespastei;

Overwegende dat het hier produkten geldt die eertijds wellicht uitsluitend door spekslagers werden verkocht maar die thans in vrijwel alle kruidenierswinkels verkrijgbaar zijn; dat anderzijds niet er op wijst dat bedoelde vleesprodukten bij derde geïntimeerde in grotere hoeveelheid voorradig zouden zijn geweest dan zulks momenteel bij andere kruideniers het geval is, bewijze waarvan geïntimeerden verscheidene niet betwist ter plaatse genomen foto's voorleggen;

Overwegende dat appellant niettemin de door Vandersmissen Georges, derde geïntimeerde, opgerichte zaak bestempelt als «een belangrijke handel in spekslagerijwaren»; dat hij tot staving van zijn stelling verscheidene stukken inroept waaronder: een eenzijdig P.V. van vaststelling, dato 7 juni 1956, bij het ambt van deurwaarder Keyaerts opgemaakt, een op 15 mei 1959 door de Directie van de Vleeshandel aangelegd strafdossier en een op 17 november 1959 door de Politie rechtbank ten laste van Vandersmissen G. geveld vonnis, wegens verkoop van vleeswaren zonder de vereiste vergunning;

Overwegende dat, gelet op de data dezer bescheiden enkel voormeld deurwaardersexploot, afgezien van zijn niet- tegensprekelijk karakter, hier zou kunnen weehouden worden, aangezien de overige stukken teruggaan op de tijdstippen die buiten de wettelijke verbodstermijn voor het exploiteren van een gelijkaardige handel vallen;

dat indien ditzelfde exploot een aanduiding bevat nopens de — trouwens niet betwiste — verkoop van zekere vleesprodukten in het kader van de door Vandersmissen Georges geëxploiteerde kruideniershandel, daaruit evenwel geen enkel positief gegeven kan worden ontleend ten bate van de thesis van de «gelijkaardigheid»;

Overwegende dat de beoordeling van het begrip «gelijkaardige handel» een feitenkwestie is; dat deze term weliswaar soepele toepassing onderstelt, bij zover dat blijkens de memorie van toelichting bij de onderhavige wet een zuivelhandelaar, die bereide vleeswaren in het klein verkoopt niet aan de wettelijke voorziene vergoeding zal ontkomen (Parl. Bescheid. 1946 - 47, n° 27 blz. 15);

dat de opstellers van de wet er zich niettemin rekenschap van hebben gegeven dat minder eenvoudige geschillen aan de rechters ter beslechting zouden worden voorgelegd, zoals o.m. het geval van de restauratiehouder die een herbergier opvolgt;

dat, ter wille van de kiesheid der ter zake rijzende problemen, als richtinggevend beginsel werd aangenomen, dat de — feitelijke of mogelijke — onrechtmatige

inbezitneming van een aanzienlijk gedeelte van de cliënteel, in het algemeen als teken voor de uitoefening van een gelijkaardige handel zou gelden (Parl. Bescheid., ibidem; Verslag Senaatscommissie 1949 - 1950, Parl. Bescheid. n° 214, blz. 11; Paternoster W. Baux Commerciaux et protection du fonds de commerce n° 281 en 298; Reyntens P. en Van Reepingen Ch. Précis de Propriété commerciale, Larcier 1951, n° 225, p. 244-245; De Page, compl. t. IV, n° 778 à 795, p. 227; Alg. Pract. Rechtsv. Tw. Huur van Handelshuizen n° 146; Luik, 22 oktober 1952, J.T. 1953, p. 206; Vred. 2de kanton Brugge, 8 december 1952, R.W. 1952-53, 1119; Comp. Tschoffen A. en Dubru M. Les baux commerciaux, Bruylant 1951, n° 113 p. 223);

Overwegende dat aldus een praktisch criterium voor de gelijkaardigheid van de handel en de cliënteel kan gevonden worden in de omstandigheid dat de nieuwe huurder voordeel haalt uit de krachtsinspanningen van zijn voorganger, dermate dat hij er de concurrent van wordt (Parl. Besch. Senaat 1949-50, n° 214 blz. 11);

Overwegende dat voor het ongeoorloofd zich toeëigenen van cliënteel een aanwijzing kan worden gevonden in het inschakelen van een verwante handel in de nieuwe uitbating (Reyntens en Van Reepingen, ibidem);

Overwegende echter dat, gelet op het forfaitair karakter van de wettelijke vergoeding, het recht op deze vergoeding totaal of onbestaand zal zijn naar gelang van de zwaarwichtigheid of het louter bijkomstig karakter van de vermeende usurpatie (Parl. Bescheid. n° 29, 19 november 1947, bdz 75; Reyntens en Van Reepingen, bdz. 245);

Overwegende dat in casu moest worden nagespoord of de door Vandersmissen Georges ter plaatse uitgebate kruideniershandel, waar specerijen, vruchten, groenten, ingeblikte eetwaren, wijnen, zuivelprodukten alsook zekere spekslagerijwaren werden te koop geboden, een zo belangrijk gedeelte van de voormalige cliënteel van appellant heeft opgeslorpt, dat hem ipso facto de desbetreffende wettelijke vergoeding zou verworven zijn;

Overwegende dat de rechtbank deze vraag, niet de voorhanden zijnde gegevens, slechts ontkennend beantwoorden kan; dat een tegengestelde opvatting logischerwijze zou leiden tot een stelselmatige toekenning van de vergoeding wegens oprichting van gelijkaardige handel, telkens als een kruidenier zich gaat vestigen in een pand waar voordien een wijnhandelaar, een zuivelhandelaar of een spekslager bedrijvig was; dat dergelijke redenering slechts opgaat in zover het zou betreffen dat de nieuwe huurder — kruidenier uit de verkoop van een bepaalde soort van die artikelen zulk een aanzienlijke bron van inkosten put, dat onvermijdelijk een belangrijk gedeelte van de vroegere cliënteel hem trouw blijft;

Overwegende dat de rechtbank ter zake over geen enkel element beschikt dat dergelijke gevolgtrekking wettigt; dat bovendien bepaalde omstandigheden de vermeende overheveling van cliënteel hier onwaarschijnlijk maken, zoals o.m. het feit dat bedoelde winkel pas na langdurige verbouwingswerken opnieuw voor het publiek toegankelijk werd gesteld, terwijl in pleidooien niet werd betwist dat andere handelszaken in de bewuste wijk gelegen zijn, welke de cliënteel van appellant in diezelfde tijdspanne naar zich hebben kunnen toehalen; dat, onafhankelijk daarvan, een gevoelige overschakeling van de vroegere beenhouwerij-spekslagerij cliënteel op de nieuwe kruideniershandel uiteraard problematisch is;

Overwegende dat het verzoek van appellant tot deskundige vaststelling der door hem naar zijn oordeel opgelopen schade, verzoek dat nagenoeg zeven jaar

na datum wordt geformuleerd, niet beslissend noch dienend ter zake voorkomt; dat inderdaad:

1. de gevraagde vaststelling van de waarde der vroegere beenhouwerij-slagerij, op het ogenblik van de uitwinning, de rechtbank niet eens zou toelaten te achterhalen of en in welke mate een gedeelte van de cliënteel dierzelfde handelszaak naar de door geïntimeerde Vandersmissen Georges opgerichte kruide-niershandel werd overgeheveld;

2. de voorgestelde opdracht al te zeer aan duidelijkheid te wensen overlaat, een bezwaarlijk adequate stellingname vanwege de deskundige uitlokken kan, waar ze ertoe strekt de vermeende schade volgens uiterst vage maatstaven te bepalen en wel door het aanduiden van de verscheidene door de uitwinning be-rokkende niet nader bepaalde nadelen;

Overwegende dat de onderhavige zaak, bij gebreke aan concrete en tastbare gegevens betreffende de wer-ke lijkheid en de hoegrootheid van de zogezegde gele-den schade zich niet leent tot deskundig onderzoek daaromtrent;

Om deze redenen:

De Rechtbank,
Rechtdoende op tegenspraak in graad van beroep;
Gelet op de wet van 15 juni 1935, art. 4, 37 tot en met 41;

Alle overige of tegenstrijdige besluiten van de hand wijzend, verklaart het beroep ontvankelijk doch onge-grond, wijst appellant ervan af;

Verwijst hem in de kosten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

1e Kamer. — 16 april 1962.

Voorzitter: M. Kranzen.

Rechters: M.M. Perilleux en Strauwen.

Advokaten: Mrs. Kleykens, Delvaux en Knops.

Dagvaarding tot uitkering van een erfelijk aandeel. — Niet-ontvankelijkheid van de vordering bij toepas-sing van art. 829 B.W.

Krachtens art. 829 B.W. moet ieder mede-erfgenaar in de massa inbreng doen van de giften, die hem gedaan zijn en van de sommen, die hij schuldig is. Deze bepaling, die de gelijkheid tussen de erfgenamen bedoelt te verzekeren heeft voor gevolg, dat een schuldvordering van de ene erfgenaar tegen de andere, wanneer zij oorspronkelijk aan de de cuius toebehoorde slechts in het kader van een vereffening en deling, waardoor ieders rechten en verplichtingen zullen bepaald worden, kan gevorderd worden.

Vansimpsen en Cs. t/ Vansimpsen.

Overwegende dat Bollaers Marie, weduwe Vansimp-sen Theophile, moeder van partijen, op 20 augustus 1950 afstand gedaan heeft ten voordele van verweerders van haar rechten op oorlogsschade, zijnde 60.130 F, betreffende het goed gelegen te St.-Truiden aan de Naamse steenweg, nr. 41;

De eisers voorhouden dat deze afstand niet ten kosteloze titel werd gedaan;

Overwegende dat de moeder overleden zijnde, eisers

nu vorderen dat verweerders hun zouden terugbeta-len hun erfelijk aandeel in voormelde som;

Overwegende dat verweerders voorhouden dat de eis, aldus ingeleid, niet ontvankelijk is omdat eisers nagelaten hebben al de erfgenamen van Bollaers, Marie, in vereffening en verdeling van haar nalaten-schap te dagvaarden;

Overwegende dat naar luid van art. 929 B.W.B. iedere medeigenaar gehouden is inbreng te doen in de massa zowel van de ontvangen giften als van de bedragen waarvan hij schuldenaar is;

Overwegende dat eisers niet rechtstreeks schuld-eisers zijn van verweerders, maar van de onverdeelde boedel, die op zijn beurt schuldeiser zou zijn van verweerders;

Overwegende dat derhalve de wetgever gewild heeft, o.m. om de gelijkheid tussen de erfgenamen te verzekeren dat de schulden ingebracht worden het-geen voor gevolg heeft dat een schuldvordering van de ene erfgenaar tegen de andere in dat geval nl. slechts kan gevorderd worden in het kader van een vereffening en verdeling, waardoor ieders rechten en verplichtingen zullen bepaald worden; (Kluyskens, burg. recht, 2° deel nrs. 185 en volgende; De Page, droit civil t. IX, nrs. 1300 tot 1305; Rép. prat. du droit belge, V° Successions, nrs. 2295 en 2256);

Overwegende dat de wetgever alzo een belangrijke afwijking van het gemeen recht gewild heeft en dat in het beschouwde geval de schuld niet verdeeld wordt (Rép. prat. du droit belge, V° Successions, n° 2335);

Overwegende dat het dan ook geen zin heeft ver-gelijkingen te maken tussen hetgeen in casu gevor-derd wordt tegen een medeërfgenaar en schuldvor-deringen welke pro parte hereditatis tegen een derde zouden ingesteld worden of welke door de ene erf-genaar tegen de andere zouden ingesteld worden uit hoofde van persoonlijke schulden, in welke gevallen natuurlijk het gemeen recht van kracht blijft;

Overwegende dat de eis, zoals hij ingeleid is, bijge-volg niet ontvankelijk is en het overbodig is de ove-rige stellingen van partijen te onderzoeken;

Gelet op de voorschriften van de art. 2-30 tot 37 derwet van 15 juni 1935, welke werden nageleefd;

Om deze redenen,

De rechtbank, de zetel regelmatig samengesteld zijnde, uitspraak doende op tegenspraak, alle andere en tegenstrijdige besluiten als ongegrond verwerpend, verklaart de eis niet ontvankelijk en ontzegt hem aan eisers;

Legt de kosten te hunnen laste.

VLAAMSE JURISTEN.

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

POLITIERECHTBANK TE GENT

13 maart 1962.

Rechter : M. Begerem.

Advokaten : Mrs. Welvaert, Van Malleghem en
Van Schoote.

Minnelijke schikking. — Gevolgen van de aanvaarding van het voorstel door de verdachte ten aanzien van de publieke vordering.

Het aanvaarde en uitgevoerde voorstel tot minnelijke schikking doet de publieke vordering vervallen, zelfs indien het voorstel in strijd met de wettelijke vereisten werd gedaan.

O.M. en Van de Capelle b.p. t./De Jonge en Verbeke.

A) Betreffende de betichtingen ten laste van verdachte Verbeke :

Overwegende dat ter zake vaststaat dat de heer Ambtenaar van het Openbaar Ministerie met volledige kennis van zaken, op 10 september 1961 aan betichte Verbeke een voorstel tot minnelijke schikking gedaan heeft hem uitdrukkelijk ter kennis brengende dat de publieke vordering te zijnen laste ontstaan uit hoofde om te Gent op 2 augustus 1961 een autovoertuig gestationeerd te hebben op minder dan 8 meter van de rand van de rijbaan van een zijweg, overeenkomstig de Wet, vervallen zal, mits betaling voor 10 oktober 1961, van een som van 250 frank;

Overwegende dat de voorgestelde som gestort werd binnen de gestelde termijn, namelijk op 11 sept. 1961;

Dat desondanks betichte op 25 januari 1962 bij akte van het Ambt van deurwaarder Vercauter, gedagvaard werd om voor de politierechtbank te Gent te verschijnen de dinsdag 20 februari 1962, en er terecht te staan voor dezelfde overtredding als deze vermeld in het voorstel tot minnelijke schikking;

Overwegende dat betichte terecht opwerpt dat de gesloten transactie met de heer Ambtenaar van het Openbaar Ministerie de openbare vordering te niet doet;

Overwegende dat de rechtsleer en rechtspraak dienaangaande zeer verdeeld is en de oplossing, ons inziens, dient gevonden te worden in de algemene principes van het recht;

Overwegende dat art. 166 van het Wetboek van Strafvordering (K.B. 10-1-1935, n° 99 art. 4) uitdrukkelijk bepaalt dat « de betaling en, in voorkomend geval, de in de vorige alinea voorziene afstand of uitlevering, doen de publieke vordering vervallen, indien zij binnen de bepaalde termijn plaats hebben »;

Dat deze wetsbepaling, zoals iedere wetsbepaling van strikte toepassing is en moet zijn;

Overwegende dat daar waar de rechtsleer en rechtspraak aanvaarden dat in geval van vergissing van het Openbaar Ministerie de publieke vordering niet uitgedoofd is; of : Les Nouvelles, tome I, vol. II, titre III, n° 224, Golstein & Van Roye; n° 3222, Arrest Hof van Beroep te Gent, 5 maart 1954, Minnelijke Schikking. Algemeen practische Rechtsverzameling, blz. 71) enz...

het niettemin vaststaat dat de voorgestelde transactie een gerechtelijk contract daarstelt welke tot stand komt, zoals in alle contracten, door een voorstel en een aanneming;

Dat zodra het voorstel aangenomen is en binnen de vastgestelde termijn uitgevoerd, de voorsteller, in casu het Openbaar Ministerie, niet meer vermog zijn voorstel in te trekken zodoende eenzijdig het werkelijk en wettelijk tot stand gekomen contract verbrekende;

Dat hieruit voortvloeit dat zodra de betichte zich gedragen heeft naar alle wettelijke vereisten van tijd en vorm om de publieke vordering uit te doven, geen vervolgingen meer tegen hem kunnen ingesteld worden, zelfs indien de minnelijke schikking voorgesteld werd in tegenstrijd met de door de Wet vastgestelde vereisten

Zie Van Roye, Le Code de la Circulation n° 2030 en volgende : « En effet, s'il est exact de dire, comme le fait un arrêt de la Cour de Bruxelles du 23 décembre 1953 (Pas. 1955, II, 106; Rev. Droit Pénal 1953-1954, 684) que la procédure transactionnelle appliquée en matière pénale, est une institution de droit public, étrangère comme telle au droit civil, il n'en est pas moins certain que, du moment que, dans notre hypothèse, le prévenu a rempli les obligations moyennant l'accomplissement desquelles les poursuites ne peuvent plus être exercées à sa charge, il ne peut plus être poursuivi, si le Parquet qui devait connaître l'existence du dommage, n'en a pas tenu compte, il ne peut revenir sur la transaction conclue et faire revivre l'action publique, éteinte désormais; »

« Au surplus, s'il en était autrement, la situation du délinquant éventuel pourrait se trouver aggravée et son droit de défense violé, car, ayant transigé, il pourrait ne plus être en mesure de réunir les éléments nécessaires à sa disculpation. A notre avis, le ministère public ne pourrait donc pas poursuivre le délinquant si celui-ci a exécuté la transaction dans le délai prévu, même si cette transaction avait été offerte dans des conditions non conformes à la loi ».

B) Betreffende de feiten A en B lastens eerste betichte :

Overwegende dat de inbreuken op art. 16, 1a en 17bis van de Wegcode, lastens betichte De Jonge Walter, ter zake niet kunnen weerhouden worden;

Overwegende inderdaad dat geen enkel afdoend element van de bundel toelaat te bewijzen dat betichte de hoofdweg is opgereden en meer dan nodig om uitzicht te nemen op de hoofdbaan;

Dat het niet bewezen is dat hij de normale gang van de hoofdweggebruiker zou hebben gehinderd;

Dat daarenboven niet de minste aanraking is geweest tussen de wagen van betichte en de op de hoofdweg rijdende motorrijwieler Van de Capelle die om een onbekende reden ten gronde gevallen is;

Dat dan ook geen enkele fout ten laste van betichte kan gelegd worden;

BOEKBESPREKING

G. S. A. Wheatcroft. — *The education and training of the modern lawyer*. An inaugural lecture. The London School of economics and political science. G. Bell and Sons, Ltd. London W.C. 2, 1962, 39 blz.

Wanneer wij in ons land meestal vrij goed ingelicht zijn aangaande de evolutie van het onderwijs in de rechten in Frankrijk, Nederland of Duitsland, is dit heel wat minder het geval wat Engeland betreft. Het is dan ook met grote belangstelling dat wij thans kunnen kennis nemen van een inaugurale lezing, die dit jaar werd gehouden door Prof. Wheatcroft, bij zijn aanstelling als hoogleraar in het Engelse recht aan de universiteit te Londen. Hij had als onderwerp voor deze openingsles gekozen, de opleiding en de training van de moderne jurist.

Zijn tekst, die zopas van de pers komt, geeft ons een duidelijk inzicht in de problemen die zich ook in Engeland stellen op het gebied van het hoger onderwijs in de rechten. De nieuwbenoemde hoogleraar is trouwens uitstekend geplaatst om ons belangrijke wetenswaardigheden mede te delen, daar hij de verschillende facetten van de activiteit van de jurist heeft doorgrond; hij heeft eerst gedurende lange jaren in de praktijk gestaan, daarna is hij lid geweest van de magistratuur, om zich uiteindelijk helemaal te wijden aan het hoger juridisch onderwijs.

De grondslag, waarop de beschouwingen van Prof. Wheatcroft gebouwd zijn, is het feit dat de jurist zich heden ten dage een oneindig bredere rechtskennis moet eigen maken dan vroeger het geval was. Het wetenschappelijk beheersen van een veel uitgebreider domein van het recht is voorzeker niet de enige vereiste die ten opzichte van een goed jurist wordt gesteld. In even grote mate als de kennis van het recht komen in aanmerking de intelligentie, de besluitvaardigheid, het gezond verstand, de grondige kennis van de wereld en het vertrouwd zijn met de gewoonten en geplogenheden van de gemeenschap. Daarbij mogen niet verwaarloosd worden de handigheid, wanneer het een advocaat betreft, en, voor alle juristen, de bevoegdheid in het opstellen van alle mogelijke juridische documenten.

Spijts dit alles blijft echter, volgens de auteur, de grondige kennis van talrijke vakken van het recht een essentiële vereiste.

Het is algemeen gekend dat, tot vóór enkele jaren, de kennis van het recht, in Engeland, hoofdzakelijk werd opgedaan door praktische ervaring en dat de wetenschappelijke studie ervan meestal slechts in tweede orde kwam. Hierin is, in de laatste jaren, wel heel wat verandering gekomen. De Engelse juristen, die een universitaire graad veroveren worden steeds talrijker. Doch zomin de universitaire graden als de praktische training in rechtsscholen acht de auteur voldoende om de juristen op behoorlijke wijze voor te bereiden voor hun vak. Hij is van oordeel dat het volstrekt onontbeerlijk is dat «post-graduate teaching» de rechtskundige kennis van hen die betrokken zijn bij de rechtsbedeling zou volmaken.

In dit verband geeft de lezing van Prof. Wheatcroft ons interessante statistieken betreffende de juridische loopbaan. In Engeland en Wales zijn er thans ongeveer 24.500 juristen. Hiervan zijn er 500 die behoren tot de magistratuur, erin begrepen de lagere magistratuur, waarvan de titularissen echter full-time actief zijn. Van deze 500 magistraten zijn er ongeveer 300 die

herkomstig zijn uit de balie. Daarnaast telt men nog 2.300 barristers en solicitors, die werkzaam zijn in staatsdienst, 19.400 die een private praktijk hebben, waarvan ongeveer 10 % het beroep van barrister uitoefenen en dan verder nog ongeveer 2.300 juristen die werkzaam zijn in handels- en industriële ondernemingen of in de genationaliseerde bedrijven.

Nu onderstreept de auteur het feit dat de juristen, zoals ze verdeeld zijn volgens bovengemelde statistiek, zich in overdreven mate met zuiver juridische problemen bezighouden en dat zij, in tegenstelling met de toestand die in de Verenigde Staten voorkomt, al te veel van de taak, die zij te vervullen hebben, overlaten aan accountants en andere specialisten.

Tijdens de oorlog was dit anders. Talrijke juristen hebben zeer vooraanstaande posities bekleed in regeringsdiensten en in de industrie en zij hebben in deze sferen onberekenbare diensten bewezen. Deze toestand is na de oorlog niet blijven bestaan. De balie vooral heeft zich uitermate conservatief getoond. Een hoog prestige wordt er enkel toegekend aan de rechters en aan de succesvolle advocaten terwijl de juristen, bedrijvig in de handels- of industriële sectoren, worden beschouwd als behorende tot een lagere categorie. Prof. Wheatcroft wijst er op hoe dit in de Verenigde Staten juist andersom is. De «trial-lawyer» heeft niet in het minst het aanzien van de «business-lawyer» en het is deze laatste die in de juridische wereld het hoogst aangeschreven staat.

Het is de overtuiging van de auteur dat ook in Engeland de juristen in Amerikaanse zin zouden moeten getraind worden en dat hun de nodige onderlegdheid zou moeten worden bijgebracht om in het handels- en bedrijfsleven onmiddellijk de vereiste adviezen te kunnen bezorgen, die van hen mogen verwacht worden.

De toestand in Engeland beantwoordt geenszins aan deze vereiste. Wanneer volgens de hierboven medegedeelde cijfers ongeveer 2 % van de juristen deel uitmaken van de magistratuur, wanneer er 10 % actief zijn in de centrale en lokale administratie en een andere hoeveelheid van 10 % in het bedrijfsleven, staan alle overigen in de private praktijk, waarvan dan 1/8 als barristers en 7/8 als solicitors. Van de 200 advocaten, die jaarlijks tot de balie geroepen worden blijven er slechts de helft de praktijk uitoefenen. Er dient nochtans opgemerkt dat de toestand van de balie in de laatste jaren in Engeland aanzienlijk verbeterde, hoofdzakelijk wegens de vermeerdering van het aantal magistraten. Deze vermeerdering beliep in de laatste tijd wel tot 40 %, zodanig dat er heel wat groter kansen dan vroeger bestaan voor de leden van de «bar» om in de magistratuur benoemd te worden. Tot nog toe stond de Engelse juristenwereld ook bijzonder afzijdig ten opzichte van de vrouwelijke elementen, die in dit land volstrekt niet de rol spelen die zij in andere landen hebben weten te veroveren.

De oplossing voor het verwerven der wetenschappelijke kennis op rechtskundig gebied wordt in Engeland, zoals in vele andere landen, in de laatste tijd vooral gezocht in de specialisatie «to know more and more, about less and less». Deze oplossing kan de auteur volstrekt niet bevredigen. Te midden van de sociale en economische revolutie, die zich voordoet door het tot stand komen van de Welfare State, is het niet de verfijnde specialisatie maar wel de breedheid van de kennis op algemeen gebied, die in de eerste plaats noodzakelijk is. Daarom is het zo verkeerd dat bij de opleiding van de juristen zo talrijke vakken eenvoudig verwaarloosd worden. Dit is b.v. het geval met de studie van het fiscaal recht, dat geenszins verplicht

tend gesteld is en waarvan zeer talrijke juristen allerminst op de hoogte zijn. Hetzelfde geldt voor het vennootschapsrecht, het administratief recht en zovele andere takken der rechtswetenschap. Volkomen terecht is Prof. Wheatcroft de mening toegedaan dat deze toestand niet kan bestendig blijven en dat het volstrekt vereist is dat de algemene beginselen van al deze rechtsvakken door elk jurist zouden gekend zijn.

In verband met de vermoedelijke toetreding van Engeland tot de Common Market is ook de kennis van het internationaal privaatrecht, dat steeds zo weinig beoefend werd, van allereerste noodzakelijkheid. Voorzeker is gespecialiseerde kennis vereist en moeten, op bijzondere gebieden, experts kunnen geraadpleegd worden, doch de jurist moet vooral, in welke sector hij ook werkzaam weze, een voldoende algemene idee hebben van de beginselen van alle rechtstakken die in het dagelijks leven van belang zijn. Het is na zich zelf, aan de hand van deze beginselen, een opinie te hebben gevormd over het betwiste vraagstuk, dat hij zal kunnen oordelen of het al of niet gewenst is een expert te raadplegen. Bij de steeds terugkomende vergelijking met de Amerikaanse jurist zegt de auteur zo gevat: «The American lawyer finds a solution to every difficulty, whilst the English lawyer finds a difficulty in every solution».

Het dient ook bijzonder aangestipt dat, waar de Engelsen zich tot nog toe zozeer hebben opgesloten in hun eigen taal, Prof. Wheatcroft er de nadruk op legt hoe het volstrekt onontbeerlijk is dat de taalkennis van de Engelse lawyers zou uitgebreid worden. Hij acht het noodzakelijk dat zij een grondige kennis van ten minste één, of liefst van twee Europese talen zouden bezitten.

Hoe verkrijgt nu de jurist een voldoende kennis van deze wetenschappelijke bagage die zo uitgebreid is geworden: door het onderwijs, door de lectuur van boeken en tijdschriften, door de ervaring. Wanneer de algemene beginselen best aangeleerd worden op de universiteit en het dus zeer wenselijk is dat elk jurist ten minste een «first degree in law» zou veroveren, is dit echter toch niet voldoende. De universiteit heeft immers in de eerste plaats tot doel bij te dragen tot de algemene vorming van de toekomstige rechtsgeleerde; de universiteit moet hem leren denken, argumenteren en betogen en vooral zich klaar uit te drukken, zo mondeling als schriftelijk. Daarbij is het onderwijs van de «first degree», dat slechts vier verplichte en vier optie-vakken omvat, volstrekt onvoldoende en is het nodig dat het door «post graduate»-onderwijs zou aangevuld worden. De jurist dient daarbij nog talrijke kennissen op te doen buiten deze die liggen op het gebied van het recht. Prof. Wheatcroft wijst er op dat de studie van de economie en van de sociale geschiedenis oneindig meer bevorderlijk is voor het vormen van goede juristen dan de studie van b.v. het Romeins recht. Hij voegt er aan toe dat hij deze mening is toegedaan niet omdat het Romeins recht minder belangrijk, maar omdat de economische en sociale vakken meer belangrijk zijn. De wet kan immers enkel worden begrepen in haar economische en sociale sferen.

De schrijver betreurt dat de vereisten, die thans gesteld worden om tot de balie toegelaten te worden, zo gering zijn en dat de opleidingscursussen te dien einde zich herleiden tot allerlei beroepskennis, doch geen breed overzicht van alle takken der rechtswetenschap bijbrengen. Daar de ervaring voor de uitoefening van het juristenberoep voorzeker volstrekt onontbeerlijk is en de jonge barristers en solicitors de ganse dag met hun practijk de handen vol hebben, hecht de auteur

veel belang aan het post-universitair avondonderwijs, dat door de universiteiten zou worden ingericht. Evening classes en vacatiecursussen zijn twee middelen die van aard zijn om een zeer belangrijke verbetering te brengen in de thans zo onbevredigende toestand. Hij beveelt ook ten zeerste de vorming aan van studiegroepen onder de juristen die in de praktijk staan, ten einde door eigen volmaking die kennissen te verwerven die het onderwijs in de universiteiten en rechtsscholen op zo onvoldoende wijze verstrekt. Zo ziet de auteur het enige middel om die kennis te verwerven die in deze tijd door de jurist niet kan gemist worden.

Deze openingsles toont duidelijk dat men in Engeland worstelt met gelijkaardige vraagstukken als deze die in ons land zozeer in het middelpunt staan van de belangstelling. Ook ten onzent werd het voorstel in het midden gebracht universitaire avondcursussen in te richten, doch de adviezen, die desaan gaande door onze universiteiten werden uitgebracht, waren volstrekt negatief en zij steunden vooral op het feit dat de universiteit niet in de eerste plaats een vakschool is, doch wel hoofdzakelijk een centrum van wetenschappelijke opzoekingen.

De eeuwige problemen die steeds terug voor de dag komen, specialisatie, meerdere ofwel diepere rechtskennis, rol van de universiteit bij de vorming van de jurist, e.z.m. staan ook in Engeland aan de orde van de dag en het is voorzeker belangrijk, naast het vele dat hierover geschreven werd in ons eigen land en op het vasteland, eens de stem te horen van iemand die in Engeland met het rechtsleven vergroeid is en die thans aan de universiteit te Londen de belangrijke positie als docent van het Engelse recht zal innemen.

René Victor.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie bij het Hof van Beroep te Gent

De plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie der Balie bij het Hof van Beroep te Gent zal doorgaan op zaterdag, 17 november aanstaande, te 15 uur in de gehoorzaal van het Assisenhof van het Gerechtsgebouw, aan het Koophandelsplein te Gent.

Mr. Pierre De Clippele houdt de openingsrede en zal spreken over «Recht en waarheid».

Het banket zal plaats hebben te 20 uur in het Slot van Laarne.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

MEDEDELINGEN

Specialisatiemogelijkheden voor Juristen aan de Vlaamse Rechtsfaculteit van de Vrije Universiteit te Brussel

1. School voor criminologische wetenschappen (twee proeven).
2. Afdeling zee- en luchtrecht (twee proeven).
3. Bijzondere licentie in administratief recht (één proef).
4. Bijzondere licentie in verzekeringsrecht (twee proeven).
5. Bijzondere licentie in internationaal recht (twee proeven).
6. Bijzondere licentie in economisch recht (twee proeven).
7. Bijzondere licentie in sociaal recht (één proef).
8. Bijzondere licentie in Europese studiën. Rechtskundige afdeling (twee proeven, af te leggen in het Instituut voor Europese studiën).

Het « Algemeen programma der leergangen 1962-1963 » te verkrijgen op het inlichtingsbureau van de Universiteit, Rooseveltlaan 50, Brussel 5, bevat alle nadere inlichtingen.

(Medegedeeld door Frans De Pauw, voorzitter van de Oudstudenbond van de Vrije Universiteit te Brussel).

TIJDSCHRIFTEN

Rechtskundig Tijdschrift voor België, jrg. 1962 - n° 3 :

R. Van Lennep : De Socialisatie van het Recht (vervolg).

Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis, jrg. 1962 - n° 3 :

H. Dubled, Concessions de fonds ruraux et baux agraires en Alsace au XIIIe siècle. — M. Kaser, Nerat. D. 24.1.44. — H. J. Scheltema, Subseciva (III). — L. E. van Holk, Mr. Willem Pauw, Raadsheer en president van de Hoge Raad van Holland en Zeeland, Enkele biografische aantekeningen.

De Gemeente, jrg. 1962 - n° 10 :

W. Van Assche, De Raad van State en het administratief toezicht op gemeenten en commissies van openbare onderstand. — Parlementaire werkzaamhe-

den. — J. Hourticq, De Nationale Paritaire Commissie voor het Gemeentepersoneel in Frankrijk. — M. Callewaert, Nieuwe verkoops-formules in West-Vlaanderen.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1962 - n° 37 :

J. M. Van Bemmelen, De Politiebevoegdheid. — B. J. Asscher, De teruggave van inbeslag genomen voorwerpen.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jrg. 1962 - n° 4740 :

Ph. A. N. Houwing, Het ontwerp voor het zesde boek van het nieuwe Burgerlijk Wetboek. Afdeling 6.1.8. De gevolgen van het niet nakomen van een verbintenis. De overmacht (II, slot). — C. D. Jalink, Ouderdomsvertegenwoordiging.

Journal des Tribunaux, jrg. 1962 - n° 4377 :

L. Goffin, De la responsabilité « non contractuelle » des communautés européennes. — L. Belva, Procédure nouvelle en matière d'expropriation d'extrême urgence. La loi du 26 juillet 1962.

Répertoire Fiscal, jrg. 1962 - n° 7-8 :

Roelandt, La procédure fiscale. — Phase administrative. — Chronique de Jurisprudence 1958-1961. — Reybrouck, L'emprisonnement principal en matière de douanes et accises (suite).

Recueil Dalloz (Parijs), jrg. 1962 - n° 35 :

J. Savatier, L'affichage des communications syndicales dans les locaux de l'entreprise.

Revue Française de Science Politique (Parijs), jrg. 1962 - n° 3 :

S. Quiers-Valette, Causes économiques du mécontentement des agriculteurs français en 1961. — Y. Tavernier, Le syndicalisme paysan et la politique agricole du gouvernement (juin 1958 - avril 1962). — H. Mendras et Y. Tavernier, Les manifestations de juin 1961. — J. Meynaud, Les groupes de pression sous la Ve République. — J. et M. Charlot, Le régime politique britannique : état des travaux.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"